

“Multikultural Azərbaycan”. Elektron Kitab N 55 (15 - 2017)

Tolışə ədəbiyyati antologiya

Şeiron, nəğilon, folklor nümunələri

(Tolış zivində)

I Cild

Talış ədəbiyyatı antologiyası

Poeziya, nağıllar, folklor nümunələri

(Talış dilində)

Poetik toplu

Virtual redaktoru və e-nəşrə hazırlayanı:

Aydın Xan (Əbilov), yazıçı-kulturoloq

2017

[**www.kitabxana.net**](http://www.kitabxana.net)

Milli Virtual-Elektron Kitabxananın təqdimatında

“Multikultural Azərbaycan”. Elektron Kitab N 55 (15 - 2017)

Bu elektron nəşr Yeni Yazarlar və Sənətçilər Qurumu İctimai Birliyinin hazırladığı, Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi tərəfindən bir qismi maliyyələşdirilən, <http://www.kitabxana.net> - Milli Virtual-Elektron Kitabxananın “Multikultural Azərbaycan” kulturoloji-innovativ layihəsi çərçivəsində e-nəşrə hazırlanaraq yayımlanır.

Layihə çərçivəsində hazırlanmış digər elektron nəşrlərimiz və e-kitablarımız burada:

http://kitabxana.net/?oper=e_kitabxana&cat=176

Kulturoloji layihənin bu hissəsini maliyyələşdirən qurum:

[Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi: http://mys.gov.az](http://mys.gov.az)

Kulturoloji layihənin dəstəkləyən qurum:

Yeni Yazarlar və Sənətçilər Qurumu İctimai Birliyi - <http://www.yysq.kitabxana.net>

Sosial şəbəkə resursumuz:

<https://www.facebook.com/groups/yenikreativ/>

Tolışə ədəbiyyati antologiya

Şeiron, nəğılon, folklor nimunon

(Tolışı zivində)

Talış ədəbiyyatı antologiyası

Poeziya, nağıllar, folklor nümunələri

I Cild

(Azərbaycan və talış dilində)

(Təkmilləşdirilmiş və yenidən işlənmiş II e-nəşri)

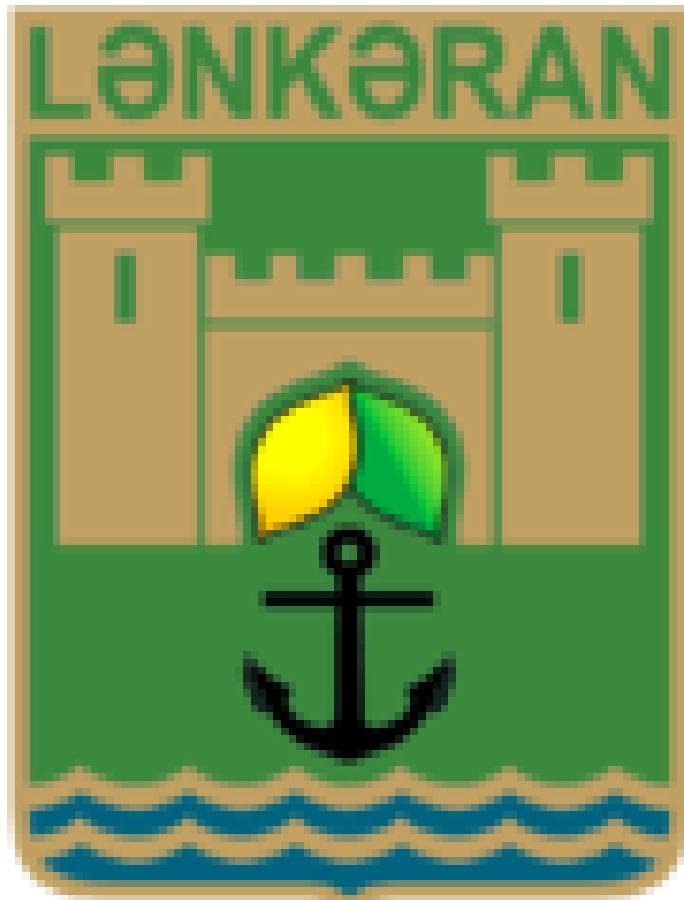
Kitab YYŞİB tərəfindən e-nəşrə hazırlanıb

YYŞİB - Milli Virtual-Elektron Kitabxananın e-nəşri

Virtual redaktoru və e-nəşrə hazırlayanı: Aydın Xan (Əbilov), yazıçı-kulturoloq

DİQQƏT!

Müəlliflik hüququ Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və əlaqədar beynəlxalq sənədlərə uyğun qorunur. Müəllifin və resurs yaradıcılarının razılığı olmadan kitabın bütöv halda, yaxud hər hansı bir hissəsinin nəşri, eləcə də elektron informasiya daşıyıcılarında, Internetdə yayımı yasaqdır. Bu qadağa kitabın elmi mənbə kimi istifadəsinə, araşdırma və tədqiqatlar üçün ədəbiyyat kimi göstərilməsinə şamil olunmur.

Talış ədəbiyyatı antologiyası

Poeziya, nağıllar

(Azərbaycan və talış dilində)

Tolış ədəbiyyati antologiya

Şeiron, nağılon

(Azərbaycan və toloşı zivində)

Talış dilində yazılan çağdaş ədəbiyyatdan nümunələr

Tolışı zivində nivıştə kəson yazıyon

Nəriman TOLİŞİ

HINDİLƏPEŞT, İM RUJ ÇİMİ DİL PURE

Bə Fəramərz Məsruri nəzirə.

Ijən bə yod dəşin çı dünyo dojon,
Nam-nami tar bedən çı umri mijon.
Oxo çune pərəyn çı bəxti kijon?
Hindiləpeşt, im ruj çımı dıl pure.

İ kəs ni ki, şin-şini bəy dıl okəy,
Ha qəpədə zizə bıkəy, vil okəy.
Az dardi kəm, umır qarde qırdo kəy,
Hindiləpeşt, im ruj çımı dıl pure.

Siyo qemij qındə, vilon bəmedə,
Çaşı ast mandəni, dilon bəmedə.
Səondə ağıl ni, kilon bəmedə,
Hindiləpeşt, im ruj çıımı dıl pure.

Bə ki bıvtom az in dardi, ha boə?!
Bəfomand ni, bı zəmondə ha boə.
Odəm bəni hələ Odəmi zoə,
Hindiləpeşt, im ruj çıımı dıl pure.

Dardım veye, ziyod məkə tınən, boy,
Dəqiqiyedəm hələ duston vəfo roy.
Bə bə qılıy sə suki bo umri şoy,
Hindiləpeşt, im ruj çıımı dıl pure.

Ruj onibe, ə astovon ki niyo kay,
Ruşnə noməy, sixani evinoj kay.
Dardi góşun bənəy mijon binoj kay...
Hindiləpeşt, im ruj çıımı dıl pure.

Hay qəpədə qılıy sədo, qılıy vanq,
Az votedəm, i bibəmon, kardə canq.
Ənəm votə, vallah həni səm bə danq,
Hindiləpeşt, im ruj çıımı dıl pure.

Koməqim ni nə çəpi, nə rostiku,

Çaş bıkəno mını dusti گəstiku.
Dod kəşedəm çı neziku, dustiku,
Hındıləpeşt, ım ruj çımı dıl pure.

Səy ixtiyar mandə linqi dastədə,
Soron təsdə ruji, manqi dastədə.
Mandəm dılı-ağlı canqi dastədə,
Hındıləpeşt, ım ruj çımı dıl pure.

Tək گələme həm dodo, həm lələmən,
Quş doydəni bəçmi votəy گələmən,
Qon omedə bəçəy duşon şələmən.
Hındıləpeşt, ım ruj çımı dıl pure.

Isə həni, nə ordə, nə sustim az,
Conım beşə, ıqlə astə-pustim az.
Roy bə çəsim, Əzrayili dustim az,
Hındıləpeşt, ım ruj çıımı dıl pure.

30-01-1993

BƏDİM İSƏ (təcnis)

Ne, həni nez məvo bəməi,
Deti həni bədim, isə.
Ki diyə kay jəqo bəti?
Çaşı ləkəj bə dimisə.

Çı taleku sard bəm həni,
Zilə sədom bə bəm həni.
Hiç ki ənə mi bəməni,
Dard-ğəm qardə bədu misə.

“De əgyari i sıradəy”---
Ve votjone: “Əv sırə deəy”.
Vot-vot tiku ha sırr ədəy,
Sırron beşin bə dim, isə.

3

Botum qətə voş jıqoşəy,
Tanbəkardem, az, jıqo şəy.
“Boçij kardə rık jıqoş əy”?---
Məvot, məvo bə di, misə.

Zinedəbim az dust tını,
Nərimanım, rost, duz tını.
Votem, گəyrəz mı dustı ni,
Iştən varde bədi misə.

1999.

TOBƏ Nİ
Cıgəynə təcnis

Əmə kəynə dust bəbemon, kinəli?
Çəmə to- ton ve vaxte ki, to bən i.

Az aşığım, tobə ni,
Har piyeyon to bən i.
Nohəx məsut mını tı,
Vallah, bomı tobə ni.

Parseym: "İşti dildə çımı nom heste?
Dılım siyey, ta tı vote tobə, "ni"!"

Az zinedəm bomı şohrət, şoniş tı,
Şinə şəkə, anqivinə şoniş tı.

Az aşığım, şoniş tı.
Az kanduləm, şoniş tı.
Nomı dımı qit beşə,
Az pəredəm, şo niş tı.
Çımı گibləş, səjdə jeydəm, şo niş tı?
Dino qardə Sənan çımı to bəni.

İşti nozo eqiniyəm bə گəm az.
Sute mını, bəbol nıbım bəğəm az?

Aşığ votdə, bə گəm az,
Dəşəm bə dard, bə گəm az.
Boçi rəhmı ni bəmi?
Siğ – soğolim bəğəm az?

Zındəş iqlə tınım kardə bəqəm az.
Votdəş: "çımı savdı گismət obəni!"

Tı pemujyəş yarə səpe yarə jəy,
Votdəniş: çı fəğiri dıl yarəjəy.

Az aşığım, yarə jəy,
Ğəlbim doğo yarəjəy.
Şinin əvon, votdənim,
Ya vəs bıkə, ya rə jəy.
Nibəvotem hiç vaxt: səkə, yar, ə jəy.

Bı roədə bo Nərimani tobə ni...

I—1991.

ZINDƏNİM

İm çoknə mardeye, çoknə jiyeye?
Rujonım darə do, jiyem, jiyəye.
Jiyeyən, mardeyən çımı piyəye,
Hiç qılə bəştə nez varde zindənim.

Fələk hənək kardə de çıımı umri,
Ha ruj peqordündə əv iştə əmri.
Zinə sırvonije, bovnedə im ruj,
Həni de rujqari qarde zindənim.

Dınyo həmə dardon çıımı duşisəy,
Çaşonım vindəni, umim quşisəy.
Əvonən şodoydən, nubə huşisəy,
Kəşedəm, im çoknə darde, zindənim.

Eh, fələk çiç bıkə, əv ni ki, hakim,
Bəştı hukmi bande ısə marde-jim.
Bo marde çiç hestbe, bə tale təslim,
Az tını oqəte, marde zindənim.

2000.

BƏ QIRƏYE

Çand vaxte omdənij həni bo nəve,
İştiku in çımən, vil bə qırəye.
Az co be zindənim, çıımı çı qəve...
In şulə, qurə ru, bil bə qırəye.

Vəvuyəhal, Sardovli, ə Haləqəvən,
Bo çəmə nəfəsi ve sutən, təvən.
Əməni bəçaşın bə ruj, bə şəvən,
In honi, in bandon, hal bə qırəye.

Az coli beşədəm həni bı bandon,
Tını xəbə səydə çımiku çandon?..
Mını beti vində kulokon cindon,
Hıri eloşkınə şul, bə qırəye.

Voş voə doonsə, livə bəmedə,
“Bome, məbəm”--kardəm lovə, bəmedə,
Bəmi kardedəni bovə--bəmedə,
Ro-riz boştu linqi lol bə qırəye.

Səvilə kuli sə muriş-murişə,
Randəjni səy muyon, əvən bə quşə.
Bəştı qılmə zılfon pidəje oxşə,
Vənəşə oməni, kul bə qırəye.

Azən xıvətiku orəxəm həni,
Bə dunoxi umi erəxəm həni.
Hicroni dastədəy sə, yəxəm həni,
Betı tov vardəni, dıl, bə qırəye.

2000.

DARDI ŞƏLƏ (sonet)

Həni umır bomı dardi şələye,
Okırne zındəni, oqınyə duşon.
Çaşonən, quşonən bomı tələye,
Əvon doydən dılı bə dardi nışon.

Bəxt qıləy bedədə, benənə səğir,
Bə qurən əşinin de jıqo bəxti.
Zəmonə əzozil, az qıləy fəğir,
Okarde zındənim “həx” votə nıxti.

Votedən, “dıl qıləy müşti yoliye”,
Əv çımı sinədə bə müşt oqardə.
Vəşyənə əğile, bo dardi diye,
Əy dardon, dardonən mini ebardə.

Manqoni, ryjomı de əzobi pur,
Bə soxə bımando umrı, ha umır.

2001.

TİNİJ

5-5

Beti çımı ğəlb jəydəni i dəm,
Çımı soy-şoyij, dard, ğəmən tınıj.
Mini jiyovnə nəfəsij, xunij,
Bə dılım eşə, həm, ğəmən tınıj.

Nə i xiyzoni baxş kardedəmon,
Nə xiyzonımon iyəndiku con.
Həm çımı umri tı anqivin, şon,
Həm umrim bıkə bərhəmən tınıj.

Sırə diyənim, tı çəsim astij,
Ağlim dışmenij, tı dılım dustij.
Kaş ki bənəbəyj, çı əcəb hestij,
Tı həmən mənim, tı həmən tınıj.

Tını vindedəm, rujim obedə,
Tını vindedəm, şəvim şo bedə.
İ ruj nıvındom, kuməm xo bedə,
Bə fikri-zikrim məhrəmən tınıj.

Minı ve pidə, az imi zindəm,
Iştı dastiku bə zəvol qındəm.
Bəştı bı koon hədəyon mandəm,
Yarə bijən tı, məlhəmən tınıj.

Çımı tovım ni, tı nozədoştə,
Ov bedəm, şedəm, az iştən-boştə.
Bımadom i ruj, bızın tı kıştə,
Çımı Əzrail bəlkəmən tınıj.

11-II-2013.

HA XIDO

Toliş soyb hıtə ğəfləti lefdə,
Nıməy dard kəşədə, niməyni kefdə.
Im xalq ġiryətin be, mərd be xo sıftə,
Kive çı Boboki ġiryət, ha Xido?

Hardə çımı həxi, jəydə bə həşə,
Alimi cifikasi “beşədə” nəşə.
Mandəm qıybəkulə, az dastbəkəşə,
Ov bedə milləti ġudrət, ha Xido!

İ tono kuçəkon ġəmə hardedəm,
İ tono jəydə dust, sətmə hardedəm.
Nıxtım kilitine, damə hardedəm,
Ni çı xunpeşomon tinət, ha Xıdo!

İ poəm loli-kor, novino jiydə,
I poəm qəp jəydə, ağılim siydə.
Hələ ki, se-ço kəs bə çəsim çiydə,
Rujbərəj orəxdə millət, ha Xıdo!

Kive çımı tarix, kive, nom kive?
Bumım, marzım kive, mandə com kive?
Çoknə bə nav bışum, oxo rom kive?
Kisib bə sərvətüm xəlvət, ha Xıdo!

Vaxt hestbe xalqım çı xalqon qoni be,
Zıvonij zıvonon şini, şoni be.
Hiç xalq mədənyətdə əçəy to nıbe,
Ni bə yod vardə kəs isət, ha Xıdo!

İnsonon ġiryəti pul ebardedə,
Bedə bo mənsəbi ġul, ebardedə.
Xalqi mərdə zoon hul ebardedə,
Təsedə be həvo nəğbət, ha Xıdo!

Amonım doydə doj, qone im şələ.
Ha poçə ğandedəm foydə ni hələ
Xıdo azən bə sə dəqətom sələ?
Hıtə siyo çuxom həlbət, ha Xıdo!

18-III-2013.

BENOMƏ ŞEİRON

Demi,
bo bədbəxt be
rozibbu əqəm,
Tını xoşbəxt bıkəm.

2001.

Az

bandı səyku co bə

halə poəm.

Sərt,

kıltoş,

bıro.

Zəhləm şedə,

bə ruy rubə eqınıyə,

har tərəfisə,

səmbəlxılart hardə,

sıviyədimə...

Bə har layla hıtə,

həmnəslonkum.

10-V-2002.

Siyedəbim

tənhoəti sardınətiyədə.

Həsi sıräy.

Çaşonım so jəy,

pepirtiyəym,

eqinim

bəştə çasə aston.

Mijonım dast diroz kay.

Soqnəj eqiniye

bə etlə dojonım.

Sımə puşən təsey.

VI-2002.

Şanqone

çiçən kəşedəm?...

Nə hovəm zındə,

nə moəm zındə.

Səpej butə-butə,

zardə, ləkəynə

mütikəm zındə.

19-VI-2002.

Bənəy mardə rufi fırsiyəy,
bə Kaspi şam,
xiyolomı.
Ğumonku,
dı qit linqə rizon sıra çəkkə
kəş okay,
vitin çımisə.
Bəməy şami sıgon.
Ve səğbən,
sığ yoddAŞINON.

24-VII-2005.

Eheey! Allah,
Xido, Tanrı, Boq, Rəbb,
detinime!
Dinyoku,
iqlə
dívuy Tı bıbə,
Zəmini dimi sərost kay,
bəşmi qıy.

VIII-2005.

Har şeyku dəbəvardem,
bəştı xoto.

Piyedə,
səfe-səfe bısırom,
maştəku tobə şanqo.
Piyedə, bıbəmom,
şəvi-ruj.

Piyedə, bımardom
bəştı xoto.

Har şeyku dəbəvardem,
bəştı xoto.
Iqlə,

bəştı xotoən,
tiku dənibəvardem.

16-VIII-2005.

I vaxt,
Va-voş nıkuyo mını,
mandəbij çımı səyku,
kumi virədə.

Mını sərəxos bıkə,
şinə şərov bij.
Eparzındəbim, bə dil,
cami virədə.

Esə,
Çı coy xəroba,
bə ruşnə qəte,
Tı
mını voşnedəj,
şami virədə.

30-XII-2005.

Sütə pəlu vində?
Siyo bıbuən
bitov çıydə.
Kisə,
çıçsə qıncə
olğedə,
xok bedə.

Beti,
azən,
bənəy bə sutə pəlum.
Məqin bəmə, məqin,
bəştı ġibon.

10-XI-2012.

BALƏDDİN VEŞO

I) QELLƏŞƏ DOJ ƏFSONƏ

NƏFİL

I

Ruji qədə Səkinə

Sıvılış doj bə nənə:

Nəğıl bikə bomino,

Bidə azən bızınum.

Ərə-ərə sıvonış,

Qelləşə doj livonış,

Boçi ənəjol beşə,

Həm bənə penc anqıştə?

Nənə tikəj fik karde,

Bə Səkinəş jod varde:

Qəpim jəbe im botum,

Pidə ijən bıvotum?

2

Lap əədimə vaxtono

Jiyejdənbən penci bo.

Penci pətjor, pəhlivon,

Xəjli zumand, həm cıvon.

Bo fəziron peştinbən,

Ərbobisə əştinbən,

Ərbob nohəx jəjədə,

Ja hardeşon səjədə...

Ərbob əştdə, niştəbu,

Fik kardəjbən iştəku;

Bijon çoknə rəd bıkə,

Çəvon umri əət bıkə.

3

Ruji xəbər əndədə,

Bə penyi boə quş handedə:

-Zuon heste, bəxton hest,

Se ruj şimə vaxton hest.

Zənzi bomı bəvaton...

Qırəm əji nivaton,

Bəkəşem bə dar oşko

Şiməni penü qılə bo.

4

Penü bo umi məsedə,

Tovşon bə sə rəsedə.

Bə kovrə dast bardedə,

Ərbob divon kardedə.

Çı dardonku səvardə,

Vijo həddi dəvardə...

5

Im bə bijon qıləj ve

Dili jarə pexəve.

Dilədəş çand orzu jar,

Pidəşbe əj Zənzibar...

Reçin, zəşənq, ojə dıl,

Zənzi qıləj tojə vil.

Çe kosibi kinəbe,

Çəj di çəşti ruşnəbe.

6

Ərbobi bəj çəş damə,

Həmən bə ყo fel omə.

Qırəm Zənzi bəvarden,

İştəni puç bəkarden

*Ce fəəiron çəşədə,
Nibənəven bəşədə...
Qırəm Zənzi nivon, ja
Qıləj vonəj im quja.
Beşin çımı sixano,
Imən lap çok bomino.
Bəkam çəvon divoni,
Ebəhaştəm əvoni.
Çok bərəxem tarso az,
Ce dişmeni dasto az.*

7

*Bəştə kumən okırjə,
Xıjol kardə penü bijə:
Qırəm Zənzi bibardon,
Bəpe ari dəvardon.
Çimbəton bə jod əəti
Nivən həmən ərjəti.
Bə hiç kəsi diə nikən,
Səj bə ruşni benikən.
Həmməj fiko dəvardə,
Xələşən dəvon şo kardə.
Jıqo bıbo bəs, həni
Ki bəməse əməni?
Jıqo bıbo, bəpe ki,
Çı məholo sə peqij.
Zənzi bışu nabadə
Bə həmtuşon bəvədə*

Bəpe çoknə erəxon?

Oxo, çoknə bürəxon

Çe ərbobi tələku,

Çı nemikə şələku?

8

Çənəşon fik kaj bijon,

Xələi eəjdi bıbəjon.

Jıqo oməjn bə eərol,

Həx zindəni in məhol!

Çəmən əvvərə rəsdəni,

Əve hampo tarşdəni.

Nıştə hələ bəştə şoj...

İştə dardi, iştə roj

Bo həməjro bıvoton

İ şəvijən bıviton.

Sə peqəton i kərə

Okurjon bə ყo virə.

Ve dardı-doj kəşdə sə...

Qırdə bikən bəştə sə

Bənə iştə iqidon,

Yiqəmand şirə zoon.

Bə avəvu peqardon,

Ruji əyjzin oqardon.

Ni bikən in dard-xəto,

Xələi bekən zılmoto...

9

*Xido koməq bə bijon,
Qıqəmand şir bibijon.
Şəvi huəşon harde şin,
Zənzişonən barde, şin.
Peş bin məholbəməhol,
Be mərəkə, be zəvol...*

10

*Bijon vite xəbə rə
Pevilo be bə ha virə.
Ərbobi im məsəse,
Di zanbox bə sə jəše.
Larzəj bənə tarsi əv,
Bızəj bənə hırsı əv.
Həddi peş be dijovij,
Bımı qırəm petovij
Maşta ɯo fik bəkarden,
İştə səj dik bəkarden.
Bomı diənən ebəkan.
Avsijonən bebəkan.
Im rostebən təmomən,
Hiç zindənin Xidoən.
Imoni nam daməkoş,
Ja zılımi kam bikoş.*

11

Ərbobi əjz zik əsandə,

Bo dioviji çol kandə.

Ter dəbənom bı koj səj,

Vonə bəkam bo əmandəj.

Peşo jəzin az bəznem,

Həffon çoknə bəstənem.

Bəsutem kə-bəonşon,

Bə bod bəşe səonşon.

Hiç ədənim əmon az,

Doz bəjənem bimon az.

Bə hampo dim oqarde,

Fajdə rojku peqarde

Nişo bədom çok, dırıst,

Həmməj bəkam de roj sist.

Əbini ət oşko kaj,

Zənzi qəpi jo okaj.

Jıqo nibo, el təməm

bəvəte, az qınokom...

12

Larzəj bənə zijsi əv,

Bizəj bənə hırsı əv.

Həxşən kardə qenü bijon,

Şanqo vitə pemü bijon.

Dəbürnijə çimi kə,

Çi məholo besə şə.

Viudoniş qəv qətişə,

Əj bə xələi votiše:

-Ja bə oşko, nijoni

Bəmə qınjə zıjoni

Bıldən bəpe şıma ψəm,

İmijən çok zinedəm

Şıma koməq nəbəj, bəs,

Çoknə ψiqə əkəj bəs,

Boçımı kəj dəbire,

Bə ψo məhol okire

İm əndurə penü bijon,

Həxi bikə qenü bijon?

13

Joçin çe dij sипriše,

Bı vaxtı bə nav beşe.

Sıxanonus tezə jəj,

Bə ərbobiş vote əj:

Ve raj mədə bəştə zuj,

Bızın, çe zuj çəşis kuj!

In koj həmə xələ zində,

Xələi nıznəj həx zində.

Bijon çı koj xəbə ni,

Əvon deti dəbə ni.

Jıqo konşon vindəbən,

Jolon votə in qəpən:

«Bo ψojonro çol bikand,

Boştə kandəş, yol bikand»!

*Həmməj dıvu handedəş,
Bə xələi şər əandedəş,
Bə nomuson dast bardəş...

Bə Xidomon aspardə,
Bəzne iştı zıvoni,
Bıkə botı divoni!*

14

*Hiçmiş nibe rəhmi bu,
Ərbəb larzəj əyiziku:
-Di ruj boşmə vaxte ყəm,
Şimə tumi bəburnem!

Bəmə qınjə zıjoni
Nidoşon de sə-ყoni!*

15

*Maştə ყo ყur ruj oməj,
Məyuzış vaj bo həmməj.

Çe ərbobi kənijon
Boğşon varde xəbəşon:
-Soədə qıləj do pəjdoj,
Çoknə pəjdoj, ço pəjdoj?

Ərə-ərə sıvomış,
Çanə joli livomış

Həm bənə penü anqıştə...
Ja ყinbu bə dim beştə.

Bı doədə bə piç-piçin,
Çoçinə koj, lap çoçin!*

Ərbəb əşte hərəson,
Sajsimə, həm tarsbəşon.
Çı şanqonə kaştənəj
Zorən be bo maştənəj?
Ərbəb beşə bə əjvon,
Erəxəj bə doj, livon.
Çəşiş vədər jol be do,
Bənə vitə penyi bo.
Vobu livon oşandə?
Ja misən dast eşandə?
Bəj çoknə zu oməj tars,
Bə ყonijış dəşə larz.
Lap olıvəjn çəj dardon,
Yəmdəkış be sop-sardon.
Tobəş vote, tobə əj,
Eli zuş kaj bovə əj.
Dast bəkəşem divoni,
Bəbaxşem peny ყivoni.
Rikonuş doə biruzə,
Im çə Xido mevuzə.
Xofiş kaj Xido əjziku,
Diliş təkəj tarsiku...

Vilo-vilo be in qəp,
Bə har virə şe in qəp.

Xələi məsəj, şo be ψəm,

Dəvarde har dardı-ɛəm.

Im kosibon lap dilə

Şukurşon kaj bə Xido.

Ψonmon rəxəj əəsto çök,

Çı zolimi dasto çök.

Bo qıləj be ψəzo naxş,

Mandəj peqie iştə baxş...

18

Çimi xosə sıə vilim,

İa reçinə bilbilim.

Ψəmat rəxəj əəsto çök,

Zilimkori dasto çök.

Xəbə rəsəj bə penü bo,

Bəştə məhol oməjn şo.

Şoj-şotkomə diroz be,

Həmməj vote: «Çı xos be»!

19

Imijən az bivotom,

Çə iqidon tojfə nom

Qelonon bin, əve ki,

Çə vaxto to isəti

Bədə ruji koməq bə,

Bə kosibon dod omə.

Həm bə penü boj ehtirom,

Qelləşson noj çə doj nom.

*Çı æilo, çı jolo,
Həmməj şo bin çı dilo.
Şukurşon kaj bə Xido,
İmonşon vaj bə Məzdo!*

2) SIFİNƏ VƏJU NƏFİL

Qıləj hestbe, qıləj nibe, hestbe qıləj merd, qıləjən jen qıləj məholədə. Çimon hestışonbe qıləj reçinə kinə.

Ruji in kinə deştə həmroə kinon bə iyo şejdən bə nəve. Bə kə oqardəsə qıləj pijəjen peqinejdə bəj. Pijəjen votejdə bəj, tı əismət bəbeş bə mardə.

Kinə bəme-bəme omejdə bə kə. Qəp jəjdə in əzizə boştə piə-moə. Piə-moə votejdə, tı səbr bıkə, dijəkəmon, çiç bejdə.

Ruji-rujoni piə-moə dəşejdən bə han. Maştə-maştə piə əştejdə hıta virəo, votejdə: «Hanədə bəmi votışone, iştı kinə əismət bəbe bə mardə». Moə votejdə, bəminən jəqo votışone hanədə. Kinə votejdə, azən vindəmə han...

Əvon tarsiku kuç kardejdən iştə məholo, dijorbədijor şejdən. Rast omejdən bə qıləj bina. Piə oşandejdə bəj, obejdəni. Moə oşandejdə bəj, ijən obejdəni. Kinə kujejdə bəj, bə obejdə, əv dəşejdə bə dila, bə rəjrə qinejdə çəj səpe. Piə-moə dəşə zinejdənin bə dila. Xəjli əlləjək jəj bəpeştə, votejdən bəstə kinə, bışı, dijəkə, bini çiç heste kəj dilədə. Kinə nəvejdə kəj, rast omejdə bə qıləj mardə. In xəbə rosnejdə bəstə piə-moə. «Zoəje, ja kinə?», - parsejdən çəjku, əv votejdə, «zoəj». Piə-moə votejdən, balə, əmə jijəjdəmon ijo hamsijədə, tı bini çiç karde zinejdəş?

Kinə 40 ruj-40 şəv əlləjək jəjdə de zoə, de pambə ov dəsujdə bəçəj libuton, mülxəs, xəş kardejdə im zoə. Cılminə ruji bə obejdə, kinə beşejdə bə bi, şejdə bə vijor.

Kinə şe bəpeştə zoə əştejdə səpo. Kinə xəbə bejdəşni çimi, vijorədə huriyəjdə boştə qıləj sızinə vəju. Bardə əj bə qıləj nijonijə virə, qəp jəjdə boəj iştə dardi. Votejdə: «Sızinə vəju, sızinə vəju! Bəçimə dardi bıçək, bıçək! Sijo tez bibi, eşi bəçimə dili səj!»

Zoə xəbə səj-səj omejdə beşejdə çə kinə tono. Vindejdə, sızinə vəju tez bejdə eşejdə bə kinə dili səj. Çəsboni jəjdə arıştejdə sızinə vəju. Kinə peqətejdə, omejdən çəj piə-moə palijo. Həmməj bə i virə omejdən bə zoə kə. Həmməj şojbəsə bejdən, jimon kardejdən de şoj-voj...

Bə zəbməkəs: Əli Rzajev (Lankon, Kaqəlon)

3) SƏLMONİ NƏFİL

*Nəəli-nəəli pevaştə,
Osmoni qo dəvaştə,
Jəşə ləsi, Xansənəmi
Penə dandonış arıştə...*

*Qıləj hestbe, qıləj nibe, hestbe qıləj xıjzon qıləj məholədə. Səlmonbe çə xıjzonxıvandi nom.
Çəj hestisbe qıləj zoə. Əsilsovəbe hələ. Imon de təhəri dəvonejdəbin iştə rujqori.*

*Ruji ruj be, merdi niznəše nun pəjdo karde boştə xıjzoni. Hiç virədə nibe ko ki, merd zəzənə
bikə nunə pul. Əj asbardışe iştə hirdən bə jeni, jenən bə Xido, peqətişə iştə sə şə bə ɯo məhol.
Rəsəj bə qıləj şəhri, beşə bə vijor. İjo peqinije bə qıləj toçiri. Toçır nəvejdəbe boştə bo şoqirdi.
Peqətişə im kosibə merd boştə şoqird.*

*Çok şejdəbin çə Səlmoni koon. Ruji çəj məholo qıləj toçır oməj beşə bəçəvon vijor. Toçiri
zinəše Səlmon. Nez be bə Səlmoni, qətişə hol-əhvol, bəj votişə ki, maştə şejdəm bəştə məhol,
qırəm hestebo zədəə, əmonəti, bəznem barde. Şoervo be Səlmon, kardışə hozi qıləj tumbərə ijən
doşə bəj kamişi eizil(teli), votişə birosni bəçəj xıjzoni.*

*Ha, xosə məsəkəson, maştə be, toçır dəro qinije bəştə məhol. Çəj kərvon oməj çə qıləj dij
kəno dəqinije bə şəv. Toçiri votişə bəştə odəmon ki, iştə şəvi dəbəvonemon bı virədə.*

*Tojə virəbəvirə bəbin əvon, bənem dastəj odəm çə dijə oməj çəvon tono. Oməkəsonədə beşə
bə nav qıləj sıpırış, votişə, əmə əson dojdəmon imşanqo, hestone şimənən vədə.*

*Toçiri peqətişə iştə odəmon, şanqo şin bə di. Dəşin bə əson doəkəsi kə, vindişone ki, bı kədə
niştəkəson haj qıləj dastədə heste qıləj nimqəzə ləvo. Toçır parsəj ki, in odəmon boçi qətəşone
bəştə dast in ləvon? Kəxivand oqarde votişə bəj: - «Ivrə pure de morə. Har odəm deştə dasti
ləvo çəş kardejdə iştə hardə zabi morəku».*

Taçırı votişə: - «Şimə boçi nizə dojdənişon kiti»?

*Kəsojbi votişə, əmə zinejdənimon çiçe əv. Bibo jəqo qıləj həjyon, əmə de eizili(teli) səbəsə
bəstemon əj.*

Imon de təhəri hardışone əson, beşin şin iştə zəfilə tono. Şanqo hütin ijo.

*Ruj obej. Toçırı vindişə ki, Səlmoni tumbərə eqinijə bə kəno. Rəjrə dijə kardışə bə tumə,
vindişə, tumədə heste qıləj moj, kom həjyonisə hardəşə çəj i poə. In koj vej bevən kardışə əsər
bə toçırı. Vote, xəçolatəjə bim çə Səlmoni tono, niznəme rosne bə virə çəj əmonət.*

*Toçırı votişə, in moj kon həjyonı hardəşbo, əv bome ijən boçəj mandəj, çəş bikənən əj. Çəj
odəmon niştin bo çəş karde tumə.*

Şəvi i aləmədə qıləj həjyon nez be bə tumə. Toçırı odəmon qətişone əv, bənen qıləj kütijə im.

Toçiri peqətişə im kiti, bardışe bə əsonn doə merdi kə. Kəxivandi noşə kiti bə tavzı qılaj sə, bə qılaj sən noşə eizil. Doşə çə kiti qoni eizil bə toçiri. Fəfilə ijən dəro qiniye bəştə roj. Oməjn rəsəjn bəştə dij.

Toçiri ekardışe in eizil bə Səlmoni tumə şe bə Səlmoni kə. Doşə Səlmoni vişandə pul ijən kamişi eizil bəçəj jeni. Votişə, hovə, kəjnə kojon dəqinionej, manın nivo, şimə merdi asbardəşə bəmi, çanə koməqon qərək be, bəkardem bəşmə.

Səlmoni jen vej sərvaxtbe. Dərhol sərəsəj ki, çı sursə heste ijo. Xəjli dəvarde, əv oməj pijəşə koməq toçiriku. Toçiri doşə bəj xəjli eizil. Jen şe bəştə kə. Ənəhoj dənivarde, jen dəmande bo dute tojə kə istə hi-soadə. Kə rəsəbe bə nimə, jen ijən oməj bo puli toçiri tono. Toçiri bı səfə doşə bəj tikəjən vej eizil.

Jeni dutişə kə, dəşandışe kumi jijədə. Kəj lozimbe bə dərhəl varde. Vejəzına jen ijən şe toçiri tono. Toçiri doşə bəj mandə eizil, votişə həni sə be isti şujə doə eizil.

Esə kijku xəbə bıdəm bəşmə, Səlmoniku. Səlmon çandə sorbe ko kardejdəbe toçiri tono. Qırda kardəşbe boşta xəjli tənxo.

Ruji Səlmon oməj toçiri tono, vote, ti vej çoki kardə bəmi. Az noqırəjm istə xijzoniku. Rısxət bıdə bəmi, bıdə bışum bəştə kə.

Toçır vote, şe bə nav bəti bəvotem diqlə sixan, əvoni ehaşt bənə quşovə istə quşo, beməkə jodo. İminəni, konço çıçı vinde, bəti çocin nivo ijən xəbə məstən çəj barədə. Duminəni, hiç vaxtı dastpoçə məbi, se kərə «La İlaha İlləllah!» bıivot istəku beşədə, Xido tını səbəro bəkarde bə çokə ro.

Səlmoni kardışe de toçiri həlol-himmət, dəro qiniye bə ro. Oməj beşə bə qılaj xərobot. Vindişə cüjejdə çə qılaj barzə aspi sə, aspi səpejən nuştə qılaj barzəboloə merd. Aspo nez be bəj, vote kiş ti? Səlmoni votişə, çə Xido fəəirə bandəm, dəqinijəm bə şəv.

Aspo votişə, boj penişt bəçimi aspi peşt.

Səlmon tarse-tarse peniştə bə asp. Xəjli ro şin. Oməjn rəsəjn bə qılaj kəj. Aspo damə be, votişə rəsəjmon, çımı kəje im. Evoajn aspo. Dəşin bə merdi kə. Səlmoni vindişə, ijo aləm qiniyə bəjəndi. Toçiri sixan oməj bəçəj jod, damə nibe. Hardışone şanqonə, olxartin hitin. Maştə əştin. Aspo votişə bə Səlmoni, boj çımı dumo. Çə kəj kutədə hestbe qılaj xandəx. Səlmoni vindişə ki, odəmə ψəmdək pure bı xandəxədə. Tarsiku dəmandin bo larze çəj qiron.

Aspo votişə bə Səlmoni, im odəmon həmməj qinijən bəştə zivoni bəlo. İsti moə nimoji səpebe, ti hiçi xəbə nistənəj. Bişi isət.

Səlmon bə toçiri ψoni divo karde-karde tadibəsə dəro qiniye bə ro. Niməjjoni oməj beşə bəştə dij həvardəj. Edjəsəj dijərobə diəro, vindişə ni çəj kə, intasi çəj mülkədə heste qılaj jolə əbərot. İstən-bəştə votişə, bıdə tojki darşijo, bəşem bəznem çı koje im.

Şanqo Səlmon oməj nez be bə əbəroti. Bəne çəj jen niştə, qılaj ψivonən olxartə zəvbədim, noşə eizə sə çəj zonisə. Furjət zu oməj bə Səlmoni, pijəşə dəşu bə kə. Toçiri sixan oməj bəçəj jod. Dəmande bo «La İlaha İlləllah!» kəlomi vote. Seminə kərə voteədə in kəlomi ψivon

peqarde olxarte bə peştəj. Səlmoni xun qılaj bəj. Tikəjən nez be, vindişe, vaj, çəj zoəj im ψivon! Bə toçiri ψoni iğən divo karde-karde kujəşə bə. Jeni okardışe bə, dastbəqij bin de şujə. Səlmoni qətişə dəvənqo iştə zoə, səjkubəpo liştise əv bənə nemiki.

Çə rujiku Səlmon deştə xijzoni dəvonışone çokə rujqor...

Osmono eqinije se qılə sef, qılaj çə Səjədulla mamu, qılaj çimi, qılajən çə quş doəkəson.

Nəzib vot: *Səjədulla mamu (Rəzqo, Lik)*

Əmrişt: *Umüdvar Kəlbijev*

4) ÇE JOLƏFƏ İJƏN KİNƏ VƏSİ NƏFİL

Nəəli-nəəli evaştə,

Osmoni qo pevaştə,

Jəşə ləzə, Xansənəmi

Penü dandonış arıştə...

Qılaj hestbe, qılaj nibe, zərəjz Xido hiçki nube dinjo dimədə. Hestbe qılaj kosibə merd. Joləəbe çı merdi nom.

Votejdən, odəmi dərbədər bəkarde bədə ruj. Anə bevəbbe im kosibə Joləəə rujqor ki, dəmande əv bo piyəçinəti karde. Pejəmandi roonsə, bə dəvard-pevard kardəkəson əvoti, «dast biqətən bəmə de Həzrət Əli nomi».

Ruji qılaj ruj be, Joləəə peqətişə iştə sə, oməj beşə bə qılaj ψo şəhr. Çı şəhri vijorədə dəmande dukoxivandinku bo nəzir peçinije. Har sixanəsədə əvoti, «koməq bikən bəmə de Həzrət Əli nomi». Çandə qılə dukonxivani doşə bəj nəzir. Oməj rəsəj bə qılaj dukoni. Çı dukoni xivand ənə çinişə ki, jəhudü əvotin bəj. Çəjku nəzir piyədə, jəhudü peqətişə i müşt xok, peşandışe bəçəj dimi, votiše: - «Imən çimi bəti nəzir»!

Joləəə beşə çı vijoro şe bə şəhr. Vindişe, çidə qılaj çokə əbəroti, kujəşə çəj pobə. Qılaj ψivonə mojnə okardışe pobə. Joləəə votiše, «Əli roədə dast biqət bəmə»! Im ψivonə mojnə zəndişə dast ekırnişə iştə quşovon saru. Dıqlən bə xun bin çəj quşon. Doşə quşovon bə Joləəə. Bə Xido şukur karde-karde Joləəə oqarde bə vijor ki, bəhvati quşovon. Nəve-nəve oməj beşə bə jəhudü dukoni və. Jəhudü dijə kardışe bə quşovon, vindişe imoniş konuşsə vindəşej. Parsəj Joləəəku; - «Ki doəşe bəti in quşovon»? Joləəə votiše, bəs filon kədə qılaj ψivonə mojnə doəşe bəmə in quşovon.

Jəhudilər hələni nivotışa bə Joləzə, beşə şe bəştə kə. Məvotbən, ci jəhudilər jenebən ə ψivonə mojnə. Jəhudilər vindişə ki, xun eşurijejdə jeni quşono. Vote, ciç bəzə bəti, kivin iştı quşovon? Jen vote, qıləj fəzirli pijəşə çə Əli nomədə nəzir, azən dome bəzə iştə quşovon.

Jəhudilər rikno be, parsəj:

- Jəni anə azize botı Əli?

-Çimü ψonən eirbon bibu bə Əli!

Jəhudilər bürnişə bilənqo jeni dast, tojnişə əv kəjku.

Jen səbəro be, oməj rəsəj bə qıləj şəhri. Tojki darşijəj. Jeni niznəşə çune bişu. Mandəbe hədəjon.

Qıləj rəhminən pijəmerd deştə xızızoni dəvardejdəbe çıvrəjku. Əj vindişə im jen, parsəj çəjku:

-Kinəma, çune şejdəş, xəzər bibu, boç i mandəş ijo?

Kinə jiço doşə bəzə haj:

-Hiçune, nime şə virə!

Pijəmerdi votışa, tınən çimü balə, boj, boşamon bəçəmə kə.

Kinə şə demon.

Pijəmerdi həstisə qıləj qədə xonə. Parsəj kinəku çəj nomi. «Kinəvəse çimü nom», - votışa kinə. Pijəmerdi votışa, kinəma, iştine in xonə. Çəmə nimone fərzənd. Tınən çəmə balə. Biji dejəmə bə iyo.

Kinəvəs mande çə pijəmerdi kədə. Ha ruj əjəsti, əkəj çə kəj koon iğən əkəj iştə ibodəti.

De jiço-jıço dəvardin çandə soron. Kinəvəs rujqor kardejdəbe de pi-pışkon. Ovən dəvardejdənibe çəvon arədə.

Ruji qıləj toçır oməj deştə əəfili bəzə beşə in məhol. Qıləj məzə hestbe de pijəmerdi kəj vəbəvə. İjo eməj çə toçiri kərvon. Toçiri deştə diqlə nokə oməjn bə pijəmerdi kə bo ovi. Pijəmerdi doşə bəzə ov. Toçiri vindişə Kinəvəs pençəku. Şəvi dirozi im mojnə okurnişə toçiri han bə osmon. Morlu-muş hite, əv niznəj hite. Ruj obəj, toçiri qətuşə ro, oməj bə pijəmerdi kə. Votışa, pijəmerd, iştı kije ə kinə? Pijəmerdi qəp jəşə boj hol-əəzijə çöknə heste. Toçır vote, az de Xido şəriəti pidəmə bistənim boşta ə kinə. Pijəmerd vote, az bəvotem bə kinə, ehanə rozi bibo əv, çimü nime sixan.

Şanqo pijəmerdi jəşə qəp hol-əəzijə bo Kinəvəsi. Parsəj çəj raj. Kinəvəs vote, şımanışon çimü jol. Çöknə bəvotəşon, jəqoən bəbe.

Maştənəj pijəmerdi doşə raj bə toçiri.

Se ruj dəvarde, toçiri vizandışə i mivəmə əzizil bə piəmerdi kə. Fədəəş vizandışə bə pijəmerdi ki, bə i haftə bəbardem iştə əmonəti.

Vaxt, vədə təməm be, tovır hozı be bo Kinəvəsi bəstə kə barde. Şanqo Kinəvəs bəməj xəjli. Ənə bəməj, kam mande holjət bıkə. İberdəmə bəne diqlə maləjkə eše bə kə osmono. Əvon dəsuşone dast bə Kinəvəsi bürjə bilənqi. Tikəj bədiqə çəj dast oməj bə virə. Kinəvəs juqo zinedəbe, han vindejdə. Əşte jəse ov bəstə dast-dimi. Bənem, ne, virədəj çəj dast.

Maştənəj bardışone Kinəvəs bə toviri kə. Tovır vej mehribonə rəftor kardejdəbe deaj.

Ruji tovır deştə xızızoni niştəbe kuləfirənqijədə. Bənen qıləj pijəçin omejdə bəçəvon kəj tərəf. Bə kəj nez beədə Kinəvəsi zinəşe əv. Çəj navonə şujə, jəhudibə im pijəçin. Əşte eše bə so. Vote, ha kofira, im ci ruje eqinijəş ti? Çune şe iştı əmlok ki, ti mandış bı ruj?

Pijəçini votiše, çımı kə-bə, əmlok sute həmməj. Bəmi hiç i nibe. Pijəçinəti kardejdəm çərujikujən.

Kinəvəs vote, ti qiti qijozaşa birneədə çımı dasti zinejdənibiş bəs Xido bəka bəti əzzəzb?

Toviri pejo məsəşə in sixanon. Eše saru. Vote, az həmonə pijəçinim ki, ti doj bəmi iştə quşovon. Az həvatime ə quşovon, qətümə mojə, dəmandim hird-hirdi bə tivorəti. Kardime əzənə in tənxo. De şəriəti əanuni çımı kəniziş ti. Ci rujnəku iştine in tənxo, azən iştı sollıqədəm!

Əvon dəmandin bo şotkomə rujon dəvonije. Osmono eqinije seqlə sef. Qıləj çə Səjadulla mamu, qıləj bə əzləm səkəsi, qıləjən çə handəkəson.

Nəzilə vot: Səjdulla mamu (Rəzqo, Lik)

Əmniyət: Umudvar Kəlbijev

5) ƏSTANİ NƏFİL

Nəzli-nəzli pevaştə,

Osmoni qo dəvəştə,

Jəşə ləzli, Xansənəmi

Penyi dandonış arıştə...

Qıləj hestbe, qıləj nibe, ərəjəz Xido hiçki nibe dinjə dimədə. Qıləj məholədə hestbe qıləj tovır. Ci toviri hestisəbe diqlə zoə. Eqətəşbe məhol toviri tənxo.

Rujon rujoni tovır eqinije marde. Bəvədə çəj jolə zoə hestisəbe 12, rukə zoə isə 9 sin. Vej əvinətə toviri jen. Həm bə tənxo, həmən bə reçinəti qoris vej müştəri beşəkəs be bajro. Jeni bə ikəsi doşə raj, bürnişə deəj kəbin.

Ruji jeni şujə bə kə omeədə qarde bə vijor. Vindişə moj həvatejdə i kəs. Parsəj çajku çə moj eijməti. «Pençuo tımən», - votiše həvatəkəsi. Merd vote, balə, mojən bəbe bə pençuo tımən? Az huriyejdəm əj, bivot çəj eijməti! Həvatəkəs vote, bə pençuo tıməne çımi moj. Huriyejdəş bühr, huriyejdəniş, beşi bishi deştə roj!

Merdi ijən votiše, balə, boj eşi şəjtoni aspo, boçı jiço bohoj iştı moj? Həvatəkəsi votiše, çımi moj sə hardəkəs podşo, çəj mijoni hardəkəs vəzir, dumı hardəkəs isə vəkil bəbe.

Merdi rəjrə doşə pençuo tımən, peqətiše moj oməj bə kə. Bə jeni votiše, jenə, bipat in moj, ənpəx əmə dikəsi bəhəmon əj, çəvədə bə əzelən mədə.

Sixan qınıje bə jeni xoto. Vote, çı noqınsə odəmişbən ti! Çə əzelən piə oqətəşə botı bı joli əbərot, anə tənxo, ti dili omejdəni bəvon qıləj moj?

Merdi votiše bə jeni çə moj sir.

Əstanbe toviri jolə zoə nom. Əstani məsəše in sixan. Bə nunəkile peqətiše moj, patiše, hardışone deştə boə bə iyo.

Əstani vindişə, foş bəbe sir, əve peqətiše təviləo qıləj asp, noşə iştə boən bəştə tərq, dəqinije bə ro. Ruj obeədə əvon oməjn rəsəjn bə qıləj tibəso. Məvot, qıləj həromi ro əbürabajən ijo.

Həromi vindişə, diqlə əsil qıləj çökə aspisə oməjn beşin ijo. İ-di pepuştıše bə əzilon, səşe çəvon dasto asp, beşe şe. Əzilon mandın sərqərdən.

Şəv be, əzilon vəsi qətin. Jolə boə vindişə rukə boə şe bə han. Əşte, qətiše ro şe ki, əsəbu pəjdo bukə tikəj nun. Xəjli ro şe, oməj beşə bə qıləj şəhr. Dəmande bo pijəçinəti karde. Qırda kardışe kamişı pul, hirişə nun. Pijəse oqardı iştə boə tono, bəne, jodo bekardəşə ro. Məvbur mande, ijjən oqarde bə şəhr. Dəmande bomi-boəj ko karde-karde mınə pul bekarde boşta. İntasi rukə boə i ləzən beşejdəni beşejdəni əstan jodo.

Ruji eqinije marde çı məholi podşo. Adət jiqobe ki, bı məholədə, pərəndə əpornin ijo tojə podşo səçiniədə. Çiki amisə əniştı pərəndə, əj ənəjn podşo.

Məxloə həmməj qırda be bə məjdən, dəmandin bo pərəndə pornije. Pərəndə oməj nişte əstan amişə. Məxloəi dijə kardışe, im qıləj beçizə əzile. Tojnişone əv məjdəno. İjənən pornişone pərəndə. Pərəndə oməj pəjdo kardışe şəhri kənoədə bıə xərobotədə əstan, nişte çəj amisə. Үəmati vindişə, pərəndə ijjənən nişte çə kosibi amisə. Bardışone əv dənoşone bə zindon. Seminə kərə pornişone pərəndə. Pərəndə pərəj-pərəj, oməj dəmande bo qarde zindoni qirdo. Oxoj pəjdo kardışe qıləj hil, dəşə bə zindon, oməj nişte əstan amişə.

Məxloəe vindişə, pərəndə dast kəşejdəni əstaniku. Votişone, pərəndə hejo niştejdə çı zoə amisə, boən imi bıkəmon podşo, qırəm çok nubo, bəvədə bəvijnemon tojə podşo.

Vardışone əstan bə podşo səraj. Əv dəmande de ədoləti bo podşoəti karde.

...Bidə əstan bimandı ijo, bəşmə cikiku bivotum, çəj rukə boəku. Nəvuzbe çəj nom.

Nəvuz əjşte hano, bəne boə nij. Tosə şanqo çəş kardışe iştə boə. Vəşiku tojk bejdəbin çəj çəşon. Əşte dəqinije bə ro. Oməj beşə bəştə boə podşo biə şəhr. Mande nokə qıləj ərbobi kədə...

Ruji Nəvuz şəbe bə vijor, vindişə, үarəvon үar kardejdə bə үəmati ki, Əstan şahi əmr kardəşə ki, çimi bəpeştə podşo iştən ittihom bəkarde dizdi kardəkəson.

Nəvuzi dil dəmande bo tip-tip karde. Niznəşə çıkiku xəbə bistəni, kije Əstan şah? Vej kardışe no-peqət, oməj bə zəror ki, dizdi bıkə.

Ruji qıləj dukonədə dizdi kardeədə, qətişone əv bardışone bə podşo divonxonə.

Əstan şahi xəbə qətişə, heste çəj dizdi karde vindəkəs? Voten ha, ço-penü kəsi vindəşə. Vote, bəvədə əj ehaştən bə dar.

Bardışone Nəvuz ehaştejro. Əj kardışe rişo ki, bə podşo hestime qıləj sixan, bəj bivotən, bıroşu bə virə çimi oxonə noçə.

Rosnişone bə podşo çəj rişo. Podşo vote, bijən əj, bıdə bivotı iştə sixani.

Vardışone Nəvuz bə podşo huzur. Podşo parsəj bəjku, çiçe iştı oxonə sixan?

Nəvuz vote, podşo-aləm səz bibu, tı risxət bıdə bəmi, az qəp bijənum botı bəçimi sə omə zəzijon.

Podşo doşə risxət. Nəvuzi votişə bəj tosə imrujnə ruji bəçəj sə omə zəzijon. Əstan podşo zinəşə iştə boə. Dəqiq kardışe iştə hikm. Peqətişə boə boştə vəzir. Əvon dəmandin de ədoləti bo idorə karde үəmati...

Xido bəşmənən eismət bıkə jəqo ədolətinə podşo!

Osmono eqinije se qılə sef. Qıləj çə Əzəşirinə mamu, qıləj nivıştəkəsi, qıləjən çə handəkəson.

Nəziləvot: Əzəşirinə mamu

(82 simədə; Rəzqo, Lik)

Ənvişt: U mudvar Kəlbijev

6) CE SE BOƏ NƏFİL

Nəəli-nəəli pevaştə,

Osmoni qo dəvaştə,

Jəşə ləsl, Xansənəmi

Penq dandonış arıştə...

*Qılaj hestbe, qılaj nibe, zərəjz Xido hiçki nibe dinjo dimədə. Qılaj məholədə hestbe qılaj
merd, çə merdi hestisə se zoə. Merdi nav marde sədo kardışə iştə zoon, kardışə bəvon bəjon
iştə oxonə orzu:*

-Az marde bəpeştə dəvərdə se ruji ha şəv boən cimi zəbisə.

*Ha, xosə quş doəkəson, vej dənivarde, merd eqinije marde. Əj bə mu karde bəpeştə rukə boə
votise bəştə boon:*

*-Çəmə piə marde bənav vəsjət kardışə ki, se şəv çəj zəbisə bışəmon, bə virə rosnijəninimon
çəj oxonə orzu.*

*İntasi boon rozi nıbin, votişone, piə beəjən mardə, esə şəvi i aləmədə zəbisə şe bə ciçi lozime.
Rukə zoə həkəm mandə iştə sixanisə, vote, az jımənə, çəmə piə hestisə qılaj səbəb in orzu
voteədə bəmə. Jolə boon votişone bəj ki, emard iştə virədə, məvot bə hiç kəsi bı barədə.*

*İntasi həmuş nube rukə zoə. Şanqo doşə iştə boon bə han, de ehmoli əşte iştə virəo, dəro qiniye
bə tibəso. Omaj beşə bə tibəso, nijo be qılaj sızi peştədə, dəmande bo çəş karde. İberdəmədə əj
vindişə qılaj sıpijə taloə odəm sıpijə aspi səpe, dastədəşən sıpijə şimşə. Əv nijo be sızi peştədə ki,
bunum cune şejdə im aspo. İkərən bəne, aspo nez be bəçəj piə zəbi, eşe aspo, peqətişə disəri iğən
pəl, votise:*

-Çanə tı bəjibiş, aşış haştejdənibiş əməni, az oməm ki, bekəm tuni zəbo bisutom.

*Çimi bəpeştə ə xonəxo dəmande bo zəbi kande. Bı dəmədə rukə zoə beşə sızi peşto, jəşə bə
odəmi sə qılaj sız, kıştışə əv. Peşo əj evatişə çəj oləton çəj tano, noşə mard aspi səpe, bardışə
şodoşə bə col. Vardışə çəj oləton iğən asp doşə bə qılaj pijəmerdi bo oqəte. Votise bəj:*

-Detobə cimi ome oqət in oləton iğən aspi.

*Maştənə ruji rukə boə iğən pijəşə biqəti bə zivon iştə boon ki, əvon bışun iştə piə zəbisə.
Votise bəvon:*

*-Əmə bə virə nirosnimone iştə piə oxonə noşə, nişimon çəj zəbisə; az bı fikədəm ki, lamələj
imruj şe qərəke çəj zəbisə. Qavər çəmə piə hestisəbən qılaj sız.*

*Jolə boon iğən asbardışone bəj ki, vi bikə iştə qəvi! Olxartin hütin. Rukə boə kardışə çəş ki,
boon bıhütin. Əvon hite bəpeştə əv iğən omaj bə tibəso, nijo be həmonə sızi peştədə. Bı səfə əj
vindişə qılaj sıjo taloə odəm, sıjo aspi səpe, dastədəşən sıjo şimşə. Aspo omaj mandə çəj piə
zəbisə, eşe aspo, peqətişə disəri de pəli, dəmande bo zəbi kande. Kande-kande ə xonəxo
votejdəbe:*

*-Tİ, beviydon, çanə ki, bəjibiş, çəmə jimonı vardəbe bə tanq. Zinə şanqo cimi boə oməbe ki
bıdə iştı dərsi, məvüji tı çıjsə karde deəj, esə az əal bəbəm deti!*

Rukə zoə in sixanon məseədə beşə peşto, jəşə de çəxu kıştışə ə odəm.

Peşo şodoşe ə merdən bə çol, doşə çəj oləton, şimşı ijən asp nizə dojro bə həmonə pijəmerdi. İstən oməj bə kə, olxarte hite.

Seminə ruji rukə boə ijən pijəse bə zivon biqəti iştə boon ki, əvon bışun iştə piə əəbisə, intasi əvon ənə kujəşone əv, çəj çəşono ars eme-eme şe bəstə çəşmə.

Şanqo çəj boon hite bəpeştə, əj peqətişə iştə şimşı, bə nunəkile beşə kəjku, şe bə tibəso. Bi səfə əj vindişə qıləj siə taloə odəm, siə aspisə, dastədəşən siə şimşı. Aspo oməj mandə çəj piə əəbisə, dastədə disəri ijən pəl, votişə:

-Lənət bəti, bəjji beədə ti bədbəxti kardəbe əmə, esə ki mardəş ti, ijən aşış oqətejdəniş əməni. Zinə ijən pəjnə çımı boon oməbin ijo ki, tambe bıkən deti, intasi onıqardin əvon; məvuji, ti çıjsə karde dejəvon. Esə az bebəkardem tini əəbo, bəsutem iştı үəmdəki ki, sərin bibu çımı dil.

Bi dəmədə ijənən rukə zoə beşə dumtono, jəşə de şimşı kışışə ə odəm. Şodoşe çəj mardən bə çol çəj boon palijo. Doşə çəj ənəvəron bə həmonə pijəmerdi bo oqəte.

Maştənə ruji elon kardışone ki, bəs, çə podşo se kinə nişən çə səraj vədə, çəvon vədə heste qıləj hovuz, ki şajət bıvaştı çə hovuzi səpe, bizno dizdije çə kinonədə qıləjni, podşo iştə kinə bədo bə həmonə odəmi.

Rukə boə məsəse in xəbə, fikir kardışe ki, azən bışum, qavər vaşte zinəjm hovuzi səpe.

Əjon-əşrəfi əəlon həmməj pijəşone dəvinə bıkən iştə eəvoli, intasi çəvonədə hiç kəs vaşte niznəj hovuzi səpe. Rukə boə oməj çə pijəmerdi palijo, tan kardışe sipijə talo, peqətişə sipijə şimşı, sipijə aspi səpe dəro qınıje bə səraj. Oməj beşə çə hovuzi tono, edjəsəj bə hovuzi, iştən-bəstə votişə: «Ha Xidoa, az vaştəninim ci hovuzi səpe, ja bəmardem, jaanki bəstem çə podşo kinonədə qıləjni! Bərk okırnişə aspi nixtə, tojnişə asp bə nav, vaşte hovuzi səpe, dəçikəj çə podşo rukə kinə dasti, rost kardışe əv bəstə to, oqarde ijən vaşte hovuzi səpe. Tarsəjn iştə nubə çəş kardə mandə үanqəvoron, həni onıvaştın hovuzi səpe. Bi vaxtı çə zoə diqlə jolə boə nijo bəbin çə doj peştədə; əvon pijədəşənbe biqətin in ovandınə sipijə taloə zoə, qırəm imi niznon karde, bikiştin əj. Rukə boə de podşo kinə bə iyo aspisə bəvon nez beədə, əvon qətişone çəj nav, intasi əv dəvarde zinəj çəvonku. Bəvədə əvon əndişəne ti çəj dumo, intasi ti dəvarde çəj toniku, qədəj pəxəvijəj bəj.

Rukə boə aspi tojne-tojne oməj pijəmerdi palijo.

Maştənə ruji ərbəbə үivonon çə podşo çə mandə di kinə eşədə dəvom kardışone ovaşte hovuzi səpe. İntasi əvon həmməj eqinin bə hovuz.

Rukə boə ijən oməj çə pijəmerdi palijo, tikəj mandə de podşo rukə kinə, peşo peqətişə sijo asp ijən sijo şimşı, tankardışe sijo talo, pevonişə sijo jaşməs, dəro qınıje bə podşo səraj. Kamişəvoj mandə çə səraj toniku, dijəroətiyo kardışe çəşəvəno ki, bızni, үəmat çıç kardejdə hovuzi qirdokənoadə. Vindişə, həm ərbəbon, həmən rəijjət həmməj tarsən, hiçki ovaşte zinejdəni hovuzi səpe. Bəvədə əv bənə avəvu de tovi oməj ovaşte hovuzi səpe. Dəçikəj çə podşo mijonə kinəku, nuşandışə əv iştə tərqədə, oqarde ijən ovaşte hovuzi səpe, beşə şe. Çə doj peştədə nijo biə boon ijənən qətişone çəj nav, əv dəvarde şədə ijən əndişəne çəj dumo ti, kardışone jarəjə çəj çəpə dast. De zubəzu tov vardişə əj, intasi de kinə koməqəti dəro qiniej bəstə ro.

*Asp zinejdəbe roj, əj vardışe imon bə pijəmerdi kə, İəmonə pijəmerd beşə bəçəvon nav.
Jarəjə ψivoni vində pijəmerd ozik oməj, rəjrə vardışe ov, peşəndişə bəçəj dimi, zoə
çandibəçandon oməj bəstə. Okardışe iştə çəşon, votișe:*

-İəjf, çəmə iştən dilədəj pıxi-pujə!..

Pijəmerd parsəj:

-Ki kardışe im?

-Ki kardışe – kardışe, - votișe ψivoni. – Az, esə boj, de xəj bədom bəj ψəvob.

*Asbardișe bə pijəmerdi ki, müəət bibu kinonku, dəpuştıșe iştə jarə, oməj iştə boon tono. Çe
jarə barədə hiçi nivotișe bəvon. Maştənəj əşte iştə virəo, oməj pijəmerdi palijo. Bı səfə
tankardışe sıə talo, pokardışe sıə çəkmon, jəşə sıə jaşməz, peqətișe sıə şimşı, peniște bə sıə
aspi, dəro qınıje bə podşo səraj. Seminə rujbe ki, məxloə bə hərəkətbe bıvaştı hovuzi səpe. Əv
ikərəmədə oməj ovaştı hovuzi səpe, dəçikaj çə podşo jolə kinə, qarde çə podşo vədə, ijən ovaştı
hovuzi səpe, beşə şe. Çe doj palijo dəvardeədə dəvaştı peqətișe iştə jolə boə kilo, aspi tojnije-
tojnije oməj pijəmerdi palijo. Oqətişə kinə əjo, iştən şanqo oməj bəstə kə.*

Şanqo boon votișone:

*-Peşonə se ruji ijo pəjdo bıə qılaj ψivonə zoə ψurbəψurə təloədə, əj bardışe çə podşo kinon
seqlən, əmə peqəte niznəmone çəvonədə hiç nibo i qılən.*

*Duminə ruji əmə kardimone əv jarəjə dasto, fikir kardimone ki, əv bəmarde, intasi əv
numarde, seminə rujijən peqətişə çımı kilo, - votișe jolə boə.*

Rukə boə votișe:

-Çoknə odəmbe əv? Şimə qətəonbəj əv, çiç əkəjşon deəj?

Boon doşone ψəvob:

-Ja əv bəpe oqordını bəmə ə kinon, jaanki əmə bəkiştemon əj.

Rukə boə votișe:

*-Az vindime ə zoə, səme çəjku iştı kilo. Əj votișe, iştı boon kardışone mi jarəjə, intasi az
pijejdəme bıdəm bəstı jolə boə çə podşo jolə kinə, bə mijonə boə çə podşo mijonə kinə. Imən iştı
kilo.*

Boon votișone:

*-Kibe ə odəm? Çi əyəbə odəme əv! Əmə jarəjə kardimone əv, əv, esə boj, mandejdə bəçəmə
əjəeu. Ciç be ki, əj piyejdəşə bıkə bəmə jiço qılaj çoki?*

Rukə boə votișe:

-Ə odəm votejdə, çoki bıkə, şodə əj bə dijo.

Jolə boon votișone:

-Rostı bıvot bəmə, kije ə odəm, çoknə biə in ko? Qırəm tı bəmə nivotosh, bəkiştemon iştı iştəni.

Rukə boə oqarde de səbarzəti votişe bəvon:

-Mətorsınən mini, az tarseqdənəm mardeku! Şimə ki zinejdəşon, az hejo hozı bıəm ki, şimə roədə iştəni bijənum bə ovi-otəsi!

Boon qətişone əv bə zıvon ki, har cij bıvoti bəvon çə nijonijə odəmi barədə. Bəvədə rukə boə parsəj çəvonku:

-Şimə zinejdəşon, boçı çəmə piə votəşbe bəmə iştə oxonə noyə?

Boon zinejdənibin imi, əve rukə boə dəvom kardışe iştə sixan:

-Məvüji, şimə jodədəj, az çanə qətümə şimə bə zıvon ki, boşamon iştə piə zəbisə, şimə rozi nibişon, tarsən oməjşon bəmə. İntasi tov nivardişə cımı dili, çəş kardime, şimə hite bəpeştə, peqətümə iştə şimşı, beşim kəjku, şim bə tibəso.

...Rukə boə qəp jəşe bo boon se qılə aspo barədə, çoknə əvon piyəşone bekən zəbo çəvon piə, çoknə aj kışışə əvon, peqətümə çəvon talo, aspon ijən şimşijon. Peşə aj votişe bəstə boon, çoknə ovaşte hovuzi səpe, peqətümə bardışe çə podşo kinon.

-Esə çə podşo kinon deçimi aspon, oləton, şimşijon, sipijə, sijo ijən siə çəkmon bə çəsin mini piyəmerdi kədə. Maştə əmə bəşemon bəçaj kə. Az sipijə olətədə pebəniştem bə sipijə aspi, bənşandem çə podşo rukə kinə iştə tərqədə. Mijonə boə pebənişte bə sijo aspi, pebəqətə çə podşo mijonə kinə, jolə boəmon esə boj, pebənişte bə siə aspi, pebəqətə çə podşo jolə kinə. Bəşemon çə podşo tono, bəstemən çəjku xəj-divo. Az bəstemən çə podşo rukə kinə, mijonə boə çəj mijonə kinə, jolə boə çəj jolə kinə.

Boon xəjli şo bin imi məse bəpeştə, əştin qətişone dəvənqo iştə rukə boə, maçə kardışone əv, piyəşone çəjku uzrxahi. Əvon votişone:

-Bibaxş əməni, iminə nubədə bəçaj qoris ki, noməjmon deti iştə piə zəbisə, bəçaj qoris ki, nizne-nizne jarajə kardimone ti; iştı həxi heste bo tanə jəj bəmə.

Rukə boə oqarde votişe ki, çı sixanon nişone hiç qılə məno, harçi biə, əv biə dəvardə. Baxşejdəm az şiməni!

Maştə-maştə əvon oməjn bə piyəmerdi kə, peniştin bəstə aspon, peqətümə çə podşo kinon, dərə qının bə podşo səraj.

Podşo xəjli şo be, doşə bəvon xəj-divo, vəjə kardışe haft ruj-haft şəv. Se boə səşone çə podşo se kinə, əvon jiğəjn vej ijən baxtəvər-baxtəvəri. Xido baxtəvər bıkə şimənijən, xosə tolışon!

Osmono eqinije se qılə sef. Qıləj cımı, qıləj çı nişli votəkəsi, qıləjən çə quş doəkəsi.

7) **KUJƏZİNQİ NƏFİL**

*Nəəli-nəəli pevaştə,
Osmoni qo dəvaştə,
Jəşə ləsi, Xansənəmi
Penü dandonış arıştə...*

Qıləj hestbe, qıləj nibe. Fərəjz Xido hiçki nibe dinjo dimədə.

Hestbe qıləj kujəzinq. Ruji in kujəzinq nuştejdə qıləj jeni bəjsə, pidəse bitikno kamişi don. Jen ha tojnejdə kujəzinqi, əv şejdəni. Jen zandejdə kirtəə, arıştejdə kujəzinqi linqi. Kujəzinq şile-şile karde-karde şejdə rəsejdə bə qıləj ɯo jeni kəj. Ə jen vindejdə əj, bəboliş omejdə bəj. Qətejdə kujəzinqi, dəpuştejdə çəj linqi.

Kujəzinq xəjli mandejdə çə jeni kədə. Jeni əsilən şin-şini hənək kardejdən de kujəzinqi.

Ruji jen okardejdə kujəzinqi linqi. Kujəzinq pərejdə şejdə.

Xəjli dəvardejdə çi əzijəku. Ruji həmonə jen nişəjbən iştə soədə. Vindejdə, kujəzinq omə nişə çəvon soədə. Çəj tıkadən qılaj kujə donə. Kujəzinq in kujə donə nojdə jeni dasti dilədə. Jen kaştejdə kujə donə. Donə təz jəjdə, vardejdə qıləj dijdə ku. Kujəzinqi linqi arıştə jen vindejdə in kuj iştə hamsijə soədə. «Çi əşənqə kuje im?» - parsejdə çə jeni əsilənku. – «Ki doəse bəşmə çəj donə?»

Əsilən əzijə çoknə heste qəp jəjdən bo hamsijə jeni.

Vaxt təmom bejdə, ku rəsejdə. Jen çinejdə kuj, vardejdə bə kə. Poə kardejdə kuj. Çəj diləo beşejdə qıləj əsizil. Jen ərbob bejdə çi əsizili himhimbədə. Çokə kə kardejdə boştə.

Çəvon ə bevənə hamsijə jen vindejdə imoni, qətejdə ə kujəzinqi, tojədən arıştejdə çəj linqi. Fəsdonə oqətejdə kujəzinqi, çox kardejdə çəj linqi.

Kujəzinq çox be bəpeşt pərəjdə şejdə, Vardejdə qıləj kujə donə bo həmonə jeni. Jen kaştejdə in kujə donə.

Vaxt təmom beədə jen şoj-voj karde-karde çinejdə kuj vardejdə bə kə. Ənşəxən vej dəkəşejdəni çəj şoj-voj. Kuj poə kardeədə çəj diləo beşejdə qıləj mor, tiknejdə jeni, əv eqinejdə mardejdə.

Mor firsejdə şejdə bə xəjmandə jeni kə, dəmandejdə bo nijobini hənək karde deçəj əsilən. Jen omejdə vindejdə mori, tarnejdə. Juqo zinejdə ki, mor bətikne çəj əsilən. Peşo fik dojdə, vindejdə mor peqarde be qılaj reçinə kinə. Jen votejdə, az vindime ti, mor məbi həni. Parsejdə çəjku, boçi ti mor bejdəs? Kinə votejdə, az morim bo bevənə odəmi, esə boj, reçinə kinəm bo çokə odəmi!

Kinə mandejdə çəvon kədə. Jen deştə xıjzoni bə iyo rəsejdən bəştə çokə rujon...

Osmono eqnije se qılə sef. Qıləj çimi, qıləj çı nəzili votə Şanisə nənə, qıləjən çəj bə zələm sə Əli bilə.

Nəzilbivot: Şanisə nənə, (Lankon, Tukəvib)

Əmrişt: Əli Rzajev (Lankon, Kaqəlonə)

8)SE QILƏ KİNƏ NƏFİL

Nəzli-nəzli pevaştə,

Osmoni qo dəvaştə,

Jəşə ləsi, Xansənəmi

Penü dandomış arıştə...

Çimi şinə-şəkə balon, ili hestbe, ili nibe, hestbe qıləj xəjxoə pijəmerd. Çi pijəmerdi hestışbe vej çokə xosjət. Dast əqəti bə har kəsi, çoki əkəj, pəşimən onəqordını hiç kəsi iştə kəjbəku. Bi qorisən eli-əsabə aradə qəzənə kardəşbe vej jolə hurmət.

Çi pijəmerdi hestışbe ah-imon i qılə kinə. Kinə çi kinə, bəhs kardejdəbe de İəşİ ijən Ovşumi. İstənən zirəkə mojnəbe, həmən vej reçinbe. Bə İəşİ əvoti tı peməbi, az pebum, bə Ovşumi əvoti, tı beməsi, az beşum! Ve-ve үivonon sutejdəbin çəj dardiku.

Ruji çi rujon oməjn bı sıprişəti bo kinə. Pijəmerd rozi be, dastış doşə kinə bıdihəm bej. Peş xəj-divo peşoməşone şinə çaj.

Maştənə ruji çe ɯo qıləj dij bo pijəmerdi kinə oməjn ɯo dastə dajnon. Sipiriş mande mətəl. Oxo əj nomijəş kardəşbe iştə kinə, həni nibeşə ɯo kinə. İntasi tobə isə hiç kəs noumu oqərdənibə çəj kəjbəku. Siprişi çanə sə arıştəse, "ne" vote niznəse. Bi dajnonən doşə dast, "Xido xəj bıdə!" votise.

Ruji dəvarde bəpeştə seminə dajnə dastə kujəse sıpirisi kəjbə. Xərob be pijəmerdi əhvol, niznəse çic bikə. Oxo əj hələ arıştəs nibe hiç kəsi dıl. Qətişə iştə dim bə Xidovandi-Aləmi dərəqo, votise:

-Pərvərdiqorə, Tı istən şojdiş ki, az, arıştəmni hiç kəsi dıl iştə həlolə surfədə, iştə kədə, oqordinjəmni pəşimən bəmə dast okardəkəson.

Pijəmerdi dast qətişə de in dajnonən, bəvonən doşə xəj-divo. Dajnon de şoj-voj oqardin şin bəştə kə.

İkərədə bə pijəmerdi kəjbə oməj qıləj pironə dəvəş, vindişə kəsojb dardı-zəmi dılədə, parsəj:

-Sipiriş, boçi zərər bılaş bə dard-zəm?

Pijəmerdi qəp jəše iştə dard bo dəvusi. Dəvus şe bə fik, peşo doşə dılvandi bə sipirişi. Votise:

- "Sipriş, tı de Xido be qoris, Xidoən detune hejo. Tı hiç kəsi kardəni noumu, Xidoən tını onibəqətə dastburijə. İştə həj, iştə sıpə ijən iştə kinə dənə bə i çəşmə kə. Kəjbon bijən. Maştə okəjş. Bəvindəş Xido ərrəhmanırəhime!"

Dəvus əejb be in sixanon vote bəpeştə.

Pijəmerdi kardışe dəvusi votəj, dənoşə bə kə iştə kinə, sıpə ijən hə. Ruji bəpeştə okardışe kəjbon. Vindişə, kədə se qılə kinə heste ki, bənə sefi oxşəş dojdən bəjəndi.

-«Şukur bəştı məslohati, İlahi!», - sipirişi rost kardışe iştə daston bə pe.

Bəle, vəjə vaxt oməj rəsəj, pijəmerdi de eli adəti dəro kardışe iştə kinon bə şujə kə.

Ruji pijəmerdi pijəşə bivindi iştə kinon. Pur kardışe xırçın de baxşə, noşə həj səpe, dəqinije bə ro.

Rojə həmonə nuranıjə dəvus rast oməj bə pijəmerdi. Bənə kanə duston dast qətişone. Pijəmerd bəj koməq karde qoris xəjli istixazə kardışe dəvusiku. Peşo parsəj:

-Əzəjji dəvus, bomı tojki mandə i qılə çıj. Çı se qılə kinonədə kon qılə çimə dozmə kinajə?

Dəvus sıraj:

-Bışı osə bivəand iştə kinon. Fik bıdə bəçəvon kə-bəj, jİmoni, səlezzə. İştən bəzneş iştə dozmə kinə.

Dəvus ijən əejb be imi vote bəpeştə.

Pijəmerd oməj bə iminə kinə kə, dast qətişə deştə xışəvandon ijən de zomo. Vindişə, kinə həx-nohəx birnejdə çə merdon sixani, dəriveljdə bəştə hamsiçon, bənə sıpə riki qətejdə bəştə həsi-həsujə.

Pijəmerdi zinəşə iştə sıpə. Səbəro be bə duminə kinə kə. Vindişə, çə kinə kə jozo bəjəndi qinijə, hiçi iştə virədə ni, kə-bə, so-bə rıtə bəni, əab-əəyəzən şıştə biənin. Kinən olxartə bənə həj qıləj kicədə.

-«Əj sıpə kinə hə, ijoən nişo doj iştə həti?» - Pijəmerd iştə səj oşande-oşande dəro qinije bə seminə kinə kə.

Seminə kinə iştə piə vindəyəzin bənə pərəndə vite bəçəj və, maçə kardışe iştə piə sıpijə riş, qətişə çaj dastvardılışə bə kə.

Pijəmerdi vindişə, bənə vilə çanqajçı kinə kə. So-bə, kə-bə oxşəş dojdə bə podşo kəj. Həsujə, həsi zəssəm hardejdən bə kinə sə, kinən har kəsi damə kardejdə de şinə zivini.

Pijəmerdi zinəşə iştə dozmə kinə, rost kardışe iştə daston bə Xido dərqo, votise: - "Bəti ve şukur, İlahi pərvərdiqorə, lənət Bəştı nuznakəsi!"

Osmono eqinije se qılə sef. Qıləjçı nəsil votəkəsi, qıləj çəj bə əzləm sə kəsi, qıləjən çəj handəkəsi.

Qırdbəkə: Əmir Əjjubzoda (Lankon, Zəvib)

9) HƏLOL-HƏROMİ NƏFİL

Nəəli-nəəli pevaştə,

Osmoni qo dəvaştə,

Jəşə ləsi, Xansənəmi

Penü dandonış arıştə...

İli hestbe, ili nibe. Hestbe qıləj məhol. Çı məholi ən jolə əzanunbe rostəvojəti, həloləti. Xido ekardəşbe iştə bərəkət bı məholisə. Xələ i kaştejdəbe, sa pezətejdəbe. Hiç kəsi ɯo molisə, əmlokisə nibeşə çəş. Hiç kəs tamə kardejdənibe bə hamsijə mol-molə. Bı məholədə həlol umjən biənube bə həromi. Əve ki, dil oj, zəmininş bərəkətinbe çı məxloesi. Xidoku çıç istixazə əkəjn, Əv ərosni boəvon. Hışki qəteədə bə Xido dərqə dast rost kardenyən, Xido voş əzəndi bəvon, vej voş vojədə, kəfşəni ov-ovəjz eqəteədə bə Xido divo kardenyən voş oəmandi, hışki əqəti, boz-buston pejərəxi.

Bı məholədə hestbe qıləj podşo, vej noqınsə odəmbe. Dojənə rujbərəj rost kardejdəbe, vəzir-vəkiləniş rişvəxorbin. Həx-nohəx eqətəşbe vej odəmon bə zindon.

Ruji çı rujon qurdə bin çı məholi sıpirişon bə i virə, kardışone məsləhat-məşvərət, bə əror oməjn ki, qıləj sıpirişi bivəndonon ce podşo tono. Bəle, sıpiriş oməj beşə bə podşo səraj. Xəbə doşone bə podşo ki, dajnə omə. Podşo vankardışe im sıpiriş, çəjku parsəj, boçi oməş?

Sıpiriş səlavat kəşə bəpeştə votiše:

-Podşo səz bibu, tı iştən zinejdəş, çok zinejdəş ki, ve həlolə məhole çəmə məhol. İjo hələ hiç vaxt umjən qinijəni həlol bə həromi. Əve ki, əmə çıç bipijomon Xidoku, Xido məsejdə əməni. Dilimən təmizə, zəminimən bərəkətinə, həromə tikə qinijəni bəçəmə qəvi. Tı boj, insof bıkə, zılın məkə bə məxloesi. Bəqətə tini xələi nıfin!

-Həjə boçımı vote oməbiş? - Podşo ikərədə eijzin be, sədo kardışe ɯəllod. - ɣəllod! Bə nəzər bıstən çimi sıpirişəti, məjən çəj qıj. İntasi bəçəj kuti bijən sa qılə vez.

ɣəllodi evatişe sıpirişi oləton, jəşə bəçəj kuti sa qılə vez. Pijəmerd al-xuni dılədə oqarde ɯəmati tono. Məxloə bərk rikin be. Həmməj dəmandin bə Xido lovə karde ki, Bıdə ce podşo ɯəzo. Xido məsəsə həlolə məholi xələi divo. Həjə həmonə ruji tipəj ce podşo dil, əv marde.

Bo tojə podşo səçinie pornoşone pərəndə. Kafte pəre-pəre oməj nişte i xonəxo səjsə. Ψəmat qird be, vijnişone im merd podşo.

Tojə podşo qird kardışe bə sə vəzir-vəkil, parsəj çəvonku:

- Hələ bəmə bıivotən, boçı marde kanə podşo?

Vəkili votişe, kanə podşo ve çəşdəxilbe, çəməku rişvə səjdəbe, xəleiku dojənə. Ψəmatiğən bərkə nıfin-nalə kardışe bəj, əvən marde.

Podşo votişe:

-De nıfin-nalə odəm nibəmarde, qılaj sır heste ijo.

Vəzir vote:

-Ha podşo, tı sərost votejdəş, jolə hikmət heste ijo. Həloli bə həromi umjən kardejdəni çı məholi məxloə. Bə qoros çıç piyejdəşone, Xido məsejdə əvoni.

-Bəs isət əmə çıç bikəmon?

-Dojənə ləzv bikəmon.

In məsləhat nişte bə podşo səj. Doşə fərmon ki, imrujnəku ləzv bejdə çəmə məholədə dojənə. Hiç kəs hiçi ədəni bə hukməti. Kaştevon iştə kaştıqılı bəkaşte boştə, tovır bəkarde iştə savdo, hiç xonəxoku i suruşən dojənə sə əbini.

Xələz vej şo be bı fərmoni. Dojənə qirdə kardəkəson mandın beko. Har kəs boştə bə hardihəşbe. Kaştevon, sənətko, tovır həmə boştə bə kəbin. Hiç kəs pul dojdənibə bə podşo qənə. Qənə təməm təjli bəbə. Vəzir-vəkil, xəzinədor, ləşər həmə mandəbin bemijd, vəzjətişon be ve qon. İ ruj əvon qird bin bə i virə, şin çə podşo tono. Qəp jəşone əhvolot, voten əmə həmə mandəmon be pul, be mijd, nızo doj zinejdənimon iştə xızəni, iştə əzəlon. Podşo səz bibu, əlovə bikə bəməno. Podşo votişe: - «Az çı əlovə bikəm boşmə? Bə ənə odəmi mijd dojro az bəpə dojənə bistənum məxloei əzəzənvi nimə. Əvonən bəkan bəmə nıfin. Xidoən məsejdə əvoni. Şimə səz bəmandeşon, az bəmardem. Jıeo dəhə hardejdəni bomı.

Vəzir-vəkilən şin bə dumot. Çanə sə arıştışone, pajdo karde nıznəşone qılaj ro. Oxojədə əlovə mandə bə qılaj piyəmerdə vəziri. Əj pençə-şest sor vəzirəti kardəşbe bo kanə podşon, zinejdəbe vej sıron.

Piyəmerdə vəziri vote:

- Bə virədə həlol bə həromi umjən niqino, bə virədə sərosti bıbo, əjo bərəkətən bəbə, Xidoən bəməse çə odəmon divo. Xido hiç vaxt əməsnı həlol-həromi nıznə odəmi divo. Qırəm əmə məxloei dilədə həloli umjən karde biznomon bə həromi, Xido əməsnı çəvon divo. Əmənən çoknəjmon bıpijo, jəzənən hikm bəkardemon, pulmonən ve bəbə, zər-zivərmonən.

Podşo parsəj.

-Bəs əmə çoknə bikəmon ki, umjən bıqını məxloei həlolə mol bə həromə moli?

Pijəmerdə vəziri votiše:

-Podşo səz bibu, fərmon bıdə ki, məholi har kəj sojb bıdə bə podşo qənvi i qılə moənə bə zərz. Isət məxloəi hestüse anə tənxo, həməkəs bəvarde qıləj moənə. Əmr bıdə ki, har kəs iştə zərz doə moənə deştə dastı binə çə podşo amboədə. Dı ruji bədiqə əmr bıdə ki, har kəs iştə i qılə moənə peqəti bibə bəstə kə. Bəvədə həlol umjən bəqinə bə həromi.

Podşo jəqoən bıvo nukardışe bə kanə vəziri bı məslohatı, intasi bo şutimi əmr kardışe ki, har kə qıləj moənə bijə bə podşo ambo. Im dojənə ni, çə Xido zərzi, obəqordinem iğən di ruji bədiqə.

Məxloə bə tojə podşo fərmoni sıraj, intasi benişejən çəj əmrliku. Har kəsi vardışe i qılə moənə bə podşo ambo. Çan sa həzo moənə qırdə be, zinej nibe. Moənən həmə oxşedəbin bəjəndi. Dı ruji bədiqə de podşo əmri həmmaj omajn boşə moənəro bə potşo ambo. Hiç kəsi niznəşə iştə moənə, o xo moənən həmə oxşejdəbin bəjəndi. Bəvədə har kəsi peqətişe qıləj moənə şe, mojə qınıje bəjəndi, çımi kaqi moənə rəsəj bə kəsi, çə kəsi moənə bı kəsi. Həlol umjən qınıje bə həromi. Məxloəi hələ ci bədbəxtəti nibeşə xəbə, həmmaj iştə koədəbin.

Ruji bəpeştə podşo fərmon doşə ki, hər kəs doənине çə haft sori dojənə. Dojənə nidoəkəsi kə, mol-mələ bəstənem çəjku, əvonı iştənijən dəbəzəndəm bə zindon.

Məxloə assi-kifir be, dəmande bo lovə karde bə Xido ki, im podşo peqəti ci arə. Xido niməsəşə hiç kəs, podşo tikəjən ve kardışe iştə zilm. Xəzinə pur be de puli, ləl-şəvohiri, eizili. Ruşin be vəzir-vəkili ranq. Məxloə isə eqinije bə zullət. Şe ci zəmini bərəkət, po qətişe dujə sixani, dəb eqinije nomerdəti.

Xidoən qordunuş dim ci məholiku...

Bə zələməsən: Əmir Əjjubzoda (Lankon, Zəvib)

10) HAFT BOƏ NƏFİL

Nəəli-nəəli pevaştə,

Osmoni qo dəvaştə,

Jəşə ləsl, Xansənəmi

Penü dandonış arıştə...

Qıləj hestbe, qıləj nibe, zərəjz Xido hiçki nibe dınjo dimədə. Qıləj məholədə hestbe haft qılə boə. Çin haft bijon nibeşəne hovə. Çəvon moə əzilbəbolobe. Haft bijon votuşone bəstə moə, əmə şejdəmon bəstə haft bandı bə tərəfədə biə kə, bomemon nəv manqı bəpeştə. Qırəm hovəmon be, parvin ehaştış pobəku, boəmon be, bəvədə siə pəlu ehaştış bə bəleti.

Boon shin. Vaxt oməj rəsəj, jeni zandışe qılaj kinə. Jeni ehaştışə parçın pobəku ki, çəj zoon bon bivindon ki, parçın pobəsəj, bumandon kədə. Pəxilə hamsijə peqətişə parçın, jəse çəj virədə siə pəlu bə pobə. Haft bijon oməjn, vindişone ki, siə pəlu ehaştə biə çəvon pobəku, ku-pəşimon oqardin shin bəştə haft bandı bə tərəfədə biə kə.

Jıqo-jıqo, rujon bin manq, manqon oqardin bə sor, kinə perəsəj. Parsəj iştə moəku ki, şinə mom, bəs ti votejdəş, çımi hestime haft qılə vazə boə, əvon boçı omejdənin çəjo? Jeni qəp jəse bo kinə çə pəxilə hamsijə kardə ko. Kinə tovi doşə ki, bəs az pajdo kardənənim iştə boon! «Çe sıpə ruje beboə kinə ruj», - votiše. Xəbə qətişə moəku çə boon virə, moə votiše. Kinə qırıldıku kardışe iştə roduş, dəro qınıje şe ci boon rimuzisə. Vej oməj, kam oməj, rəsəj bə boon kəj. Vindişə ki, ijo heste diqlə kə. Çəvon qılaj çə Boone, ə qılə, esə boj, çə divi. Oməj dəşə bə boon kə. Vindişə, çəvon kə ve besəlezəje. Dəmande bo təmizi karde. Vej kulşijəj, kam kulşijəj, kə peqarde be qılaj vilə çanqə!

Şanqovəsəj be. Kinə bəne, çəj boon omejdən bə kə. Rəjrə peşe bə bon, nijo be əjo.

Boon oməjn, bənen, çıçə zə, bənə viliye çəvon kə-bə. Edjəsəjn bə ijəndi, çadoşone iştə səon. Voten, sir-İlahi koje im, kibu jıqo nənəti kardəkəs boəmə?

Maştə be, boon ijən shin haj bədi iştə koj. Kinə ijən evoğj bono, kardışe çə kəj həmə koon. Pijəşə kijə bivoşni, otəş nibe. Şe bə hamsijə kə bo otəsi. Dəşə bə kə, bəne qılaj reçinə kinə ehaştə biə muxoləku. Novnişə çəş, bəne kijədə heste seqlə zil. Pijəşə peqətişə çəvondə qılajni. Mujo ehaştə biə kinə bəj votiše, peməqət, məqin bə zilon, bəqneş, div bome, tiniyən dəbəzənde bəçimi ruj. Kinə pape nibe bəçəj votəj, peqətişə zil, beşə şe. Çəj linqərizi mandə ყadədə.

Kinə sənoşə kijə, hozı kardışe xorək boştə boon.

Kinə bida bibu iştə koədə, bəşmə kiku bivotim, diviku. Div oqarde bəştə kə, vindişə, ni qılaj zil. Əindo be, vote, ki peqətəşə zil. Jəse zikkə bə kinə sə. Bəbolajə kinə bəne, div baharde əj, votiše.

Div de kinə linqərizi oməj beşə bə boon kə. Kinə vindişə, div omejdə, rəjrə jəse kəjbə. Divi votiše, ti boçı peqətə çimi zil, az bahardem tini! Kinə votiše:

-Tİ harde əziniş mini. Çımı hestime haft qılə vazə boə, əvon bomen bəkişten tini.

Divi votiše, ti bardə çimi zil, bəpe çəj virədə bıdəj bəmi iştə qılaj anlıştə.

Kinə diroz kardışe iştə dast çə kəjbə diro, divi peçirtinişə çəj anlıştə. Çə kinə dil şe, qınıje bə zəmin.

Haft boə oməjn, vindişone, qılaj kinə olxartə kəjbə qəvədə. Peşəndişone bəçəj dimi sardınə ov, kinə oməj bəştə. Parsəjn bəjku, kiş ti, komonədəş?

Kinə votiše, az şimə hovəm. Boon bovə nikardışone, votișone, çəmə nimone hovə.

Kinə qəp jəse boəvon əhvolut.

Boon çə kəjbə qəvədə kandışone qılaj çol, iştənən nijo bin. Boçı ki, əvon zinejdəbin, dast əkəşni div, ijən bome ki, bəhə kinə.

Ənəhoj dənivarde, div ijən oməj, sədo kardışe kinə. Kinə sire-sire vote, kəjbə oje, boj daşı bə dilə. Div nez oməj, iberdəmə eqinije bə çol. Boon rəjrə vitin oməjn, edoşone çoli qəv. Peroxnişone mujono ehaştə bιə kinə, peqətişone əvən, beşin oməjn iştə moə tono.

Əvon həmməj rəsəjn bəştə çokə rujon. Şimənən, Xidovandi, bürəsən bə çokə rujon.

Osmono eqinije se qılə sef. Qılaj çımı, qılaj nəzəlbivoti, qılajən çə quş ədəj.

Nəzəlvot: Fatma məmə (Lankon, Sinovlı: 120 sinədə şə bə rəhmət. Xido rəhmət bıkə əj!)

Əmrişt: Əli Rzajev (Lankon, Kaqəlonə)

11) HAFT KUJƏ BOƏ NƏFİL

İli hestbe, ili nibe, ərəjiz Xido hiçki nibe dino dimədə. Qılaj məholədə hestbe qılaj merd. Əv şəbe bə ɯo vilojəton bə əzəzən. Im merdi əzəzən kardəşbe xəjli mol-davlat, timən. Çi timənədə ɯo kardejdəbə bo fəsir-fuzəro.

Ruji əv peqinejdə bə qılaj kujə fəsiri. Pijedəşə ci timənədə kamişi bida bə im fəsiri. Fəsir səjdə çəj doə timəni, dijə kardejdə bəj, votejdə, əelpin in pulon. Merd dojdə bəj ɯo timən, ijənən fəsir votejdə əzlep, ti bida bəmi a timənon həmməj, bida az iştən peqətum çəvono qılajni. Merd timənon dojdə bə fəsiri, votejdə, peqət, kon dəvardejdə iştı dilo. Kujə fəsir səjdə timənon, çəj ikərəmədə votejdə bə merdi, «əjo dijəkə, əjo dijəkə, əvon kiştişone ijjəndi! Merd odjəsdə bə peşo ki, bivindi kin ijjəndi kiştəkəson, kujə fəsir nijo kardejdə çəj timənon. Merd parsejdə çəjku, çiç be, peqətə timən? Fəsir votejdə, çiçə timən, ti çiç votejdəş? Merd ci illof kardejdə ki, bıstəni iştə timənon kujə fəsiriku, səj zinəjdəni. Kujə fəsir votejdə, ti bəmi doəni nə timən, nən hiçi!

Imon ijo tasib kardejədə bibun, bı vaxtı qılaj jen omejdə pəjdo bejdə çəvon tono. Jen votejdə bə merdi ki, ti əziniş səj iştə timənon, əv nibədo bəti iştə timənon. Əvon haft boən, haft kəsən jəqon! Ti boj boşamon bəçəmə kə, şanqovəsəj əvon həmməj bebəşen bə məçiti və. Boon dəşəədə bə məçit, ti dəsiş çəvonsə bənav. Əvon niznün ti ənə əjoş. Boon ruji dirozi çiç vardəşone bə dast, ebəkarden bə mijon. Bəvədə ti peqətiş əvoni.

Merdi jəqoən kardışe. Şanqovəsəj oməj həmməkəsisə bənav dəse nişte məçitədə. Ənəhoj dənivarda kujə boon oməjn dəşin bə məçit. Jolə boə votiše, qılaj merdiku səmə qılaj çıxo, bitov eziile. Im merd votejdə, bida hələ dijə bıkəm. Kujə boə jiço sərəsejdə ki, çəj boonədə qılaje. Əve dojdə çıxo bə merdi. Qıləbəqilə boon vardə çıjon həmməj səjdə çəvonku.

Boon əştejdən, pijejdəşone beşun məçito. Jolə boə mandejdə bərəsimisə, arə nojdə iştə qiron, qılə-qılə aşmarde-aşmarde vadojdə boon iştə qəlon arəo. İminə beşejdə im merd. Oxojədə jolə boə sərəsejdə ki, həşt kəsin. Boon bəjəndi votejdən ki, oxo əmə domone iştə vardə çıjon, bəs kivin əvon? Məlum bejdə ki, hiç kəsiku ni hiçi. Rəsejdən bə ijjəndi.

Jolə boə votejdə, ojəçəşə odəm bıə çəmə dilədə. əmə boşamon çə eazi tono, ərzi-hol bikəmon bəj.

Həmonə jen ki, ro-bino noəşbe bo merdi, beşejdə bəçəvon nav, parsejdə, çune şejdəşon? Boon votejdən bəj hol-eəzijə. Jen votejdə, eazi əmə çəmə kədəj, boşamon, qılə-qılə dəşən bə kə, ərzi-hol bikənən.

Boon qılə-qılə dəşejdən bə kə, merd əvoni kiştejdə, çəjo nijo kardejdə çəvon ləsi. Şejdə hurijejdə quşə, əvoni dənojdə bə quşə. De hamboli koməqi əvoni bardejdə şodojdə bə ru. Bardejdə əvoni çə ruj ov, əmat həmməj istixazə kardejdə bo merdi. Merd boonku peqətə cijon həmməj dojdə bə məçiti, peqətejdə iştə həlolə tımanon iğən bəj koməq kardə jeni, şejdə bəştə məhol. Əjo əvon bə iyo dəvonejdən iştə çökə rujon...

Osmono eqinije se qılə sef: qıləj rəsejdə bə nəşil bıvoti, qıləj bə əsləm səkəsi, qıləjən bə quş doəkəson.

Bə əsləm səkəs: Əli Rzajev (Kaqlonə, Lankon)

NİSƏ DODO VOTƏ NƏĞILON

12. VIRƏLIVİ NƏĞİL

Qıləy bedə, qıləy bedəni. Qıləy merd bedə qıləy məholədə. Ruji qıləy Pispisoli rast omedə bin merdi. Pispisoli votedə bə merdi:

--*Min həmro bıkə bəştə.*

Merd peqətedə əy vardedə bəştə kə. Jimon kardedən bə ico.

Ruji merd votedə bə Pispisoli:

--*Az şedəm bə Ulumə vişə bo amburə ezimi, tı bipatış əzəzəni aş.*

Merd dəro qinedə-şedə bə vişə. Pispisoli aşı noydə bəsə kiyəsə, dəmandedə əy çadoy. Əzəzən taspedə qədə-qədə, aş dəğil omedə. Pispisoli iberdəmə eqinedə bə aşə əzəzəni dılə, tasedə.

Merd omedə vişəo, ha sədo kardedə, Pispisoli cən(həjin) goydəni. Merd şirtedə iştə dast-dimi, pedatedə bəpe, nəvedə kə-bəy, vindedə həjin bıdə ni. Bə yodış omedə ki, Pispisoli aş patəninbexo?! Qavər eqiniyəbu bə əzəzəni? Edyəsedə bə əzəzəni dılə, vindedə, ha, Pispisoli mardə əzəzənədə. Merd bino kardedə iştə səy müyon orindine.

Bı dəmədə Kəjələ niştedə kəy vədə doy xiçəsə, vindedə Merd bəmedə de vay-şivəni. Parsedə çəyku:

--*Mamu, boçı xokbəsə bıəş?*

Merd votedə:

--Çe mamu xokbəsə nozinə xatun eqiniyə sutə-mardə aşə ğəzənədə, az çoknə nibəmom?

Imi məsə Kəjələ dəmandedə iştə poron orindine.

Do vindedə Kəjələ orindinedə iştə poron, şivən kardedə, votedə bəy:

--*Kəjəleyi-Virəliv, boçi bəmedəş?*

Kəjələ votedə:

--*Çe mamu xokbəsə nozinə xatun eqiniyə sutə- mardə aşə ğəzənədə. Kəjələyi -Virəliv çoknə nibəmo?*

Ov şedəbe doy bino. Doy zard kardışe iştə livon ekardışe bə ov. Ovi votiše:

--*Doye-bərqili, Kəjələyi- Virəliv mamu xokbəsə nozinə xatun eqiniyə sutə-mardə aşə ğəzənədə, az çoknə nibəmom?*

Çe xəbəku ov pandoməy, peş be -eme bə cəvə hi. Cəvi xəbə qəteşe oviku:

--*Ovi- pandom, boçi bəmedəş?*

Ovi votaşe bəy:

-- *Doyi- bərqili, Kəjələyi- Virəliv mamu xokbəsə nozinə xatun eqiniyə sutə mardə aşə ğəzənədə, az çoknə nibəmom?*

Cəviyən bino kardışe sindiniye iştə huşon, ekardışe bə zəmin. Cəvəhi xıvand beşə- dastədə bor. Bəne, cəvi ekardəşə iştə huşon həmmə. Parsəy çayku:

--*Cəvi- huşəsind, boçi bəmedəş?*

Cəvi votiše:

--*Ovi- pandomi, Doyi- bərqili, Kəjələyi- virəliv mamu xokbəsə nozinə xatun eqiniyə sutə- mardə ğəzənədə, az boçi nibəmom?*

Cəvəhi xıvandi ekuşə bor bə zəmin, jəşə iştən bə bori səy, vanq bekardışe bo bəme. Çə Merdi zoə ome, bəne, dədə iştəni okuyedə bə bori səy, parsedə dədəku:

--*Dədəyi-pərsəlbəkuni, boçi jiço kardedəş?*

Dədə votiše:

--*Dədəyi-pərsəlbəkuni, cəvi huşəsindi, ovi pandomi, doyi- bərqili, kəjələyi- virəliv mamu xokbəsə nozinə xatun eqiniyə sutə-mardə aşə ğəzənədə, az çoknə nibəmom?*

Zoə xəyli tanə jəşə bə piə, votiše:

--*Nozinə xatun sutə, ziri-zəminədə sutə, şimə boçi kıştəşon iştəni?*

Oniše iştə piə bə kul, bardışe bə kə.

Demiyən sə be çəmə nəğil. Osmono eqiniye seqlə sef: qıləy çə nəğilbivoti, qıləy quşdoəkəsi, qıləyən bə ğələm səkəsi.

13. POƏKİNƏ NƏĞİL

Qıləy hestbe, qıləy nibe. Hestbe qıləy jemi-şu. Çəvon bedəşonnibe zuryət. Divo-səno, davo-dəmon, Loğmon mandənibe, həmməy dəvardəbin, intasi zuryətişon bedənibe ki, bedənibe.

Rujon rujoni çiyi əyon be bə jeni, votiše bəştə şuyə:

--*Tı bışi bə vijor, kiloy- di kilo qujd bıstən biyə bə kə.*

Merd şe bə vijor, hiriyəşə qujd ome bə kə. Jeni qətiše qujd kuyəşə, dəçinişə əv bə qofe, soxtiše qıləy qulməçə əğili ğəzinə. Vindişə reğि nırəsəy bo təmom karde. Əve noşə çəy nom “Poəkinə”.

Jeni dərostiše Poəkinə, dəbastiše bəy vəbandənə, dəmande bo lokniye. Lokniye- lokniye divo- səno kardışə bə Xido:

--*Ha Xido, tı con bıdə bı tifili.*

Xido məsəşə çəy sədo. Jen şanqo hite, maştə əşteədə bəne, əğil “qiğ-qiğ” kardedə. Həvulconi rosnışə iştən bəştə şuyə, votiše bəy im xəbə. Jeni- şu vey şo bin. Dəmandin şukur-səno karde bə Xido.

İ manq, di manq, i sor, di sor... Poəkinə yol be qədə-qədə. Piə-moə çiç hardedəbin, bəyən doydəbin, hardedəbe.

Məvotbən əğil si bedənibən. Jeni jəşə həmi- edoşə. Şe- ome, bəne hardəşone həmi. Hozi kardışə luku, vəti- ojənəşə bə kiyəvə, beşə bə bi, ome, bəne luku ni, fətiyən ni. Vijnişə birz, noşə pilo kiyəsə, bivəti. Pilo hozi be, evardışə kiyəsə. Beşə kəo ki, vanq bikə iştə şuyə, biniştin bəhən. Oməyn- vindişone, təyliye pilə əğəzən.

Jeni-şuyə mandin mətəl, im çə siri- ilahiye? Cine, şəytone, bədə rufe? Kiye hağ biə jiqa, nunəke hardedə həmə patəyon, ya çunesə bardedə? Çiç bikəmon, çiç nikəmon? Jeni iyən vitişə ordə, jəşə həmi, edoşə həmi səpe. Şe niyo be.

Ləzi dənivarde, bəne Poəkinə okardışə iştən, əşte qofeo, beşə- ome pedoşə həmi səpe, hardışə həmməy həmi, iyən dəşə bə qofe, dəbastiše iştən, loknişe iştən, hite.

Jen bərk tarsay. Pebe vite bə bi, bə i sə şe merdi tono, votiše im əğəziyə bo merdi. Merdən mande mətəl: im çə həx-hesobe? Dastəson çiç omedə ki? Eparçınışone çə siri səpe, bivoli nikardışone.

Çiç dəşədəbe bə Poəkinə dast, ebardedəbe. Dədə- nənə kırnedəbe, əvən ivoədə epotedəbe, hardedəbe. Rujon rujoni vəsi jiqa tov doşə bəy, tikə-tikə kardışə iştə dədə, hardışə. Nənə piyəşə

bə haray bırəsi, qətişə nənə disti-distə ebardışə əv. Hamsiyəyon omeyn rosnışone iştən bə nənə zikməvulə. Vindişone im hol-vəzyət,

Qətişone və bo vite, beşin iştə kə-bəo, məholo. Vitin- şin bə co məholon. Diyədə nimande odəm, mol-mələ, kijə-kəvul, ləl-qıl, çıç dəşə bə Poəkinə dast, çıç pexəve bəçəy çəş, qətişə- hardışə. Vitəni vitedə, mandəyon həmməy ebardedə. De minvoli qədə-qədə darandedə atrofi...

Ruji qıləy nobələdə aspo, çok qıləy conbozə zoə, ro equnedə çıyo. Poəkinə famedə çə aspo həjini, şoypo karde- karde vitedə bəçəy navi, votedə:

--Şinə bıvə, ti xəş oməş, okardə kəş oməş! Əcəb mehmoniş, çokə cıvoniş! Iştı heyronim, bəti ğibonim!..

Ha jiço şinə sixanon vote-vote qətişə aspi ləğom. Cıvon eşe aspo, doşə sələm, səşə cəvob, məst kardışə əv çə xanımı im mehmonnəvozəti.

--Aspi bıdə dənəm bə kumə, ti petat bə ləm, azən esə omedəm. Patəme ləzizə xorəkon, bəniştemən bahamon.

Cıvon dəşədə bə kə, şırtedə iştə dast-dimi, petatedə niştedə ləmisə. Ləzi dəvardedə Poəkinə omedə, parsedə çə zoəku:

--Şinə bıvə, ti bə so dəşəədə, iştı asp seninqi be, ya çoninqi?

Cıvon sərəsedə ki, hay dod, ko heste iyo! Votedə:

- Hovəma, seninqi be, seninqi.

Poəkinə siredə. Ekardedə cıvoni vədə çə dınyo ləzizə hardı-həşə. Zoə çəvon hayədə çiy çəştedə, əmmo hiççi bə coni niştəni, tars-larz qədə-qədə petəxədə bəy... Poəkinə votedə:

- Azizə mehmonim bışum diyəkəm bəştı asbi, bunum çöknəy, omedəm.

Çiy dəvardedəni, Poəkinə omedə qəvi kıncon de xuni, porsedə zoəku:

-Xosə bıvəm, iştı asp iyo omeədə dınınqi be, ya seninqi?

Zoə şədə bə dumot, votedə:

- Hejo dınınqi be.

Poəkinə jaydə çəkkənə, siredə. Dastov vardedə ki, mehmon bışirti iştə daston. Curəbəcurə ləl-qılə çiyon, şiyon(şiron) noydə bə sufrə ki, zoə peşomo. Çəyo votedə:

- Conbozə cıvon, nivotexo, iştı asp çan ninqi be? Seninqi, dınınqi? Ya hejo beninq be?

Cıvon dirist dərəsedə ki, in kinə xunəhəy, demi ğəsdəş heste, əve, votedə:

- Xanımə kinə, çimi aspi hiç nibeşə ninq.

Poəkinə ğəş kardedə sire-sire, yəne çə dəmərəsiş ti, zə, hardəme iştı asp, çiy mandəni, şedəm əmandəniyən bəhəm.

Poəkinə sənibəton şeədə bə kumə, zoə qətedə pur kardedə iştə əgonçə məşon de kiyəvə tatə randəmu, petəxədə bə bon, eləşkinədə bixiyo, iştən niyo bedə.

Poəkinə kuməə omedə, vindedə ki, zoə ni, erəxədə bə pe, vindedə çə zoə nınqon eləşkiyən bixiyo. İstə şulon diroz kardedə, ebardedə əgonca çəkmon de tatə randəmuə xokon. Tatə randəmu tosnedə kinə, çə illof kardedə, perəxe zinedəni, mardedə.

Civon ənə çəş kardedə, de emardedə çə kinə sədo, beşədə istə niyo bıə virəo. Eqird-peqird kardedə kinə, vindedə kinə həni mardə, vey şo bedə.

Cəmat xəbədo bedə çimiku, oqardedən bəştə yurdi- yəlo. Im civonə zoən vijnedən boşə sərdor, çökə dovranon dəvonədən bə ico...

Şimənən bibən hejo çökə dovranonədə. Osmono eqiniye seqlə sef: qıləy ci nəğil bıvoti, qıləy ci quş doə xonəxo, qıləyən ci əşəmən əsəni.

14. MƏYİMUNƏ BOLİ NƏĞİL

Qələy hestbe, qıləy nibe. Qıləy Məymun hestbe. Çayən hestisəbe çökə kə-bə. Bə rujon ənəvi, bə şəvon əvoy bəştə kə.

Ruji podşo zoə beşəbe bə nəve. Nəve-nəve ome-beşe bə qıləy kə. Tikəy nişte ki, bistəni istə sisti. Bəne qıləy məymun omedə, rəyrə niyo be taxti peştono. Məymun ome-dəşə bə kə, nəvəy kəy dilədə, istən bəştə votise:

--Bərk vəşime, çiç bipatim boşə, si coni bəhəm?

--Məymunə boli çiç bipato bəhəy? Bişu çə kəyru qujd biyə, bipato, bəhə? Ne, im çə Məymunə boli hinə ni!

--Məymunə boli çiç bipato bəhə? Bişu birz biyə pilo bibato, bəhə? Ne, imən çə Məymunə boli hinə ni.

--Məymunə boli çiç bipato bəhə? Bişu moğnə biyə, kuku bipato, bəhə? Ne, imən çə Məymunə boli hinə ni.

--Məymunə boli bəs çiç bipato, çiç nıpato? Bişu biyə tikəy ordə, ləkətor bijəno, bəhə. Məymunə boli mardəynibən bə ruji?

Vardedə tikəy ordə, ləkətor jəydə- hardedə. Qoçəko binədə mandə ləkətori noydə bə kəno, votedə:

--Oxəy! Jıqo hanvedəm! Çiç bikəm? Konco sə binəm? Bişum balaxanədə səy binəm, bihitom? Ne, im çə Məymunə boli hinə ni.

--Ciç bikəm? Bişum kədə virə oğandom, bihitom? Ne, imən çə Məymunə boli hinə ni.

--Vay-vay! Məymunə boli çiç bikə bəs? Ənəhütkü çəşoniş ku bedəxo! Hejo bımando iyo? Məymunə boli jıqo bikə: İstə səy dənə bə lon, hejo iyo bihito. Ce əcəb bəbe! Məymunə boli mardəybən bin jıqo ruji!

Se- etoşəşe qıløy çuyə mex, vardişə-ejənişə loni qəvədə, votişə iştən bəştə:

--Sipə zoə, nobənibo hütə virədə nəcis məkəyş iyo? Tini ikərə ebəkuyem bə im mexi sə, coni bebəşə!- Noşə iştə sə hite.

Podşo zoə rost kardışe iştə sə. Məsəşbe im sixanon həmməy. Çəş kardedəbe, Məymun bıhito. Əşte bə səpo, dəsuyəşə de keçə tiki ğəzənədə mandə ləkətor bə Məymuni dumə bını, şə niyo be taxti peştono.

Məymun vey hite, kam hite, əyşte. Bənem tare çəy dumı bin. Bardışe bəştə dumo dast, bəne ha, dəmiştəşə bəştə virə, damə be:

--Zə, sıpə zoə, nəcisi tı kardə ?

Ya Allah, peqətişə iştən ekuyəşə bə mexi sə. İ kərə “vəx” kardışe, mirdol be.

Podşo zoə beşə bə dim. Peqətişə- şodoşə məymuni loş itonə, dəmande bo nəve bə kəy çəşməbəçəşmə. Bəne çiçe, zə, çə həzo soron ləl-cəvahirot ləjəne iyo. Xido doəşbe bəy. Hardışe, kef kardışe. Dəvonise iştə rujon. Mandəyonışən oğətişə boştə zoə.

Bin virədə sə be çəmə nəğilən. Eqiniye osmono seqlə sef. Qıləyni çə nəğil bivoti, qıləyni çə quş bıdəy, qılənyiyən bə ğələm bısəni.

15. DUKUNƏLİ NƏĞİL

Qıləy hestbe, qıləy nibe. Qıləy məholədə hestbe qıləy merd, qıləyən jen. Çəvonən hestisənbe diqlə avlod: boə de hovə. Çə boə nom Dukunəli, hovə nom Qılnozbe.

Ruji çəvon moə eqiniye marde. Sori- dı sor dəvarde. Merdi vardişə boştə qıləy jen. İ ruj, dı ruj, i manq, dı manq. Im jen nişə bə ro de zoə. Zoə yol be-be, jen sinə sindinedə bəyo. Jen votedə bəştə şuyə:

--Az bebaşem bəşem çə zoə dastədə. Əv bərk tusin(əsəbin) kardedə mini. Ti mini bibə Liğmoni tono.

Merd votedə tikəy tov biyə. Jen şedə bə hamsiyə, hamsiyə jen po- bino noydə boay. Jen omedə bə kə, ekardedə tikəy ordə, həmi jəyda, ləvoş patedə. Şanqovəsəy, vindedə merdi omə vaxte, oğandedə iştə virəy, ləvoşı dəçinədə, lefçə noydə çəy səpe, olxartedə, lefi edoydə bəştə sə.

Merd dəşədə bə kə, vindedə jen yonqoədəy, xəbə səyda:

--Im çiçe jiço?-Jen votedə:

--Merdə, həni mardedəm. Şim Liğmoni tono, əy votişə bəmi: Ti bəpe bəhəy iştə şuyəzəoə Dukunəli qujdi, çok bəbeş, iştı dəmon hejo əve.

Hovə Qılnozi məsəşə piəjeni im sixanon, damande bo bəme.

Toyki darşıyəy, Dukunəli oməy bə kə. Hovə vindişə iştə boə, dunəlukəş jəy, bəməy. Boə votiše:

--*Hovəma, boçı bəmedəş? Çiç biə?*

Hovə qətişə çəy kəş, okırniyeşə bə kəno, qəp jəşə boəy im ğəziyə. Boə bəməy, hovə bəməy. Boə votiše:

--*Hovəle, tı hiç məbəm. Boy quş bidə bəmə: iştəni jiqo bibə, quya hiççi zinedəniş. Əvon bəkişten mini. Tı biğətiş çimi aston həmməy kıtə bikəyş bə ivrə- ekəyş bə niyə. Bınəyş kumə qıləy kılçadə. Se ruji bədiqə bışış obikəyş çə niyə qəvi...*

Çiç bivotom, merd mandedə beçorə. Maştəvoni bedə, vanq kardedə iştə zoə, qəp jəydə boəy iştə jeni holi. Zoə həni hiççi votedəni, oşandedə iştə səy: yəne iştı zunəy çoke, dədə...

Piə obirnedə iştə zoə səy, qılvonedə, cobəco kardedə astə çə qujdiku. Qujdi peğətedə, aston şodoydə.

*Qılnoz nunəke kıtə kardedə **aston**, ekardedə bə **niyə**, niyo kardedə əy kumədə. Se ruji bədiqə sedə- okardedə çə niyə qəvi. Qıləy **kafte** “pirr” kardedə- pepəredə niyə, omedə- niştedə çəvon kəy vədə. Hovə rəyrə omedə- mandedə çə kafte paliyo. Kafte vindedə *Qılnozi* damandedə bo hande:*

--*Çəşι vikə,*

Qəvi okə,

Nomuş çiçə?

Dukunəli!

Qılnoz vitedə, sədo kardedə iştə piə:

--*Dədəle, boy diyəkə, qıləy kafte çə ğəşənq handedə.*

Piə beşədə bə bi, edyəsedə bə kafte. Çəşon vi kardedə, qəvi okardedə, kafte handedə:

--*Çəşι vikə,*

Qəvi okə,

Nomuş çiçə?

Dukunəli!

*Piə miştı **darzən** şodoydə bə qəv, əyoən mardedə. Qılnoz piə məydi niyo kardedə, şədə piəjeni tono, votedə:*

--*Dodole, boy diyəkə, qıləy kafte çə ğəşənq handedə.*

Piəjen beşədə bə bi. Kafte iyən handedə, ənə ki, əyən kıştedə. Qılnoz çəy məydiyən noydə itonə. Dirist quş doydə bə kafte hande:

--Çəşti vikə,

Qəvī okə,

Nomış çiçe?

Dukunəli!

Qılnoz vi kardedə iştə çəşon, okardedə iştə daston: Kafte iştəni şodoydə bə kinə vanqonə. Hova çəşon okardeədə, iştə boə vindədə vanqonədə. Hovı-boə divanqo qətedən iyəndi. Piə de piəjeni bə mu kardedən. Bə Xido həzo divo-səno karde-karde devron dəvonədən tosə iştə umri oxoy.

Bin virədə sə be çəmə nəğilən: Osmono eqiniye seqlə sef: Qıləyni çə nəğil bivoti, qıləyni çə quş doəkəson, qıləyniyən bə Ələm səkəsi...

16. RIVOSƏ LƏLƏ NƏĞİL

*Qıləy bedə, qıləy bedəni. Qıləy bicəkə **rivos** bedə. Əv devron əğətiybən Tolişə vişonədə. Ruji şədə- niştedə çə vişə miyonədə qıləy hulə doy binədə. Hulə ha eqiniyeədə doo, rivos rəyrə peqətedə hardedə, bəştə Xido şukur kardedə. Ənə hardedə si bedə, han əy bardedə bı doy binədə. Şin-şini hitə virədə doo eqiniyedə qıləy yolə hulə rivosi kəmisi. Rivos pepəredə-əştedə, dərəmedə- po noydə bo vite.*

*Qıləy **şir** vindədə pivos bərk vitedə, parsedə rivosiku:*

--Rivosə boli, boçi jiço vitedəş?

Rivos tile-tile cəvob doydə:

--Şir əğər, hiç xəbə məsdən! Hulə doy binədə hitəbim, xıftəbim, xıftəbəquş, cıftəbim. Bəne Xan omedə deştə lov-ləşqəri, məmandən bıvitən! Tinən bitil, boy bıvitəmon...

*Şir bovə kardedə bəy, eqinedə dumo rivosi, dəmandədən bo vite. Xəyli şədən, peqinedə bəvon **hirs**. Hirs parsedə:*

--Çiçe şimə jiço vitedəşon?

Votedən bəy:

--Hiç xəbə məsdən! Hulə doy binədə hitəbim, xıftəbim, xıftəbəquş, cıftəbim. Bəne Xan omedə deştə lov-ləşqəri, məmandən bıvitən! Tinən bitil, boy bıvitəmon...

*Pivos əştonə **hirs** umuj kardə bəştə, huyə peqətedən, vitedən. Xəyli omedən. Qıləy **xuq** peqinedə bimon. Xəbə səydə:*

--Pivosə lələ, çiçe vitedəşon jiço?

Pivos votedə:

-- *Hiç xəbə məsdən! Hulə doy bınədə hütəbim, xıftəbim, xıftəbəquş, cıftəbim. Bəne Xan omedə deştə lov-ləşqəri, məmandən bıvitən! Tinən bıtlə, boy bıvitəmon...*

*Həmməy bə ico vitedən. Çanə vitedən, Xido zinedə. Qıləy **həvus** peqinedə bəvon. Həvuşən parsedə:*

--*Pivosə lələ, çiçe vitedəşon jiço?*

Pivos votedə:

-- *Hiç xəbə məsdən! Hulə doy bınədə hütəbim, xıftəbim, xıftəbəquş, cıftəbim. Bəne Xan omedə deştə lov-ləşqəri, məmandən bıvitən! Tinən bıtlə, boy bıvitəmon...*

*Həvuşən umuj bedə bəvon, vitedən. Ha jiço **neçiyən**, **şəğolən** umuj bedə bımon. Ənə vitedən, omedən-beşədən bə qıləy di. Vindedən iyo heste qıləy siməkuyə. Dəşədən bə simə tayə, niyo bedən. Şəv dəvardedə, ruj obedə. Vindedən zono bəpe voən voə. Vəşı tov doydə bəvon. Votedən:*

--*Rivosə boli, vəşı mardədəmon, çiç bıkəmon?*

Rivosə boli votedə:

--*Azən mardədəm vəşiku. Boən qıləy ro-bino bınəm boşməno. Rozi bəbeşon, ya ne?*

Həmmə votedən:

--*Ha!*

--*Azim rivosi- bəndə,*

Əve şiri- dərəndə,

Əve hursi- panəpo,

Əve xuqi- biliskə,

Əve neçi-dırışkə,

Əve şəğol səbukə,

Əve həvus dirozəquş,

Orindinən...

Hay rəsəyn, orindineşone həvus. Si nibin, votişone:

--*Rivosə lələ, çiç be? Si nibimon, əloc, vəşı mardimon.*

Pivos iyən votedə:

--*Azim rivosi- bəndə,*

Əve şiri- dərəndə,

Əve hursi- panəpo,

Əve xuqi- biliskə,

Əve neçi-dirişkə,

Əve şəğol səbukə,

Orindinən...

Şəğoli tikə-tikə kardedən, hardedən. İyən si bedənin. Votedən:

--Rivosə lələ, si nibimon.

Rivos bino kardə aşmarde:

--Azim rivosi- bəndə,

Əve şiri- dərəndə,

Əve hursi- panəpo,

Əve xuqi- biliskə,

Əve neçi-dirişkə,

Orindinən...

Neçi orindinedən. İyən si bedənin. Nubə rəsedə bə xuqi.

--Azim rivosi- bəndə,

Əve şiri- dərəndə,

Əve hursi- panəpo,

Əve xuqi- biliskə,

Orindinən...

Xuqi pıtipoə kardedən, si coni hardedən. Şir votedə:

--Əmoni ruje, az si nibim, bəmi qıləy çarə!

--Azim rivosi- bəndə,

Əve şiri- dərəndə,

Əve hursi- panəpo,

Orindinən...

Hirsiyən pıtipoə kardedən, hardedən de ləzzəti. Si bedən. Mandedə şir de rivosi. Şəvi hitedən. Maştəne bedə, pebedən. İyən vəşi qətedən. Məvotbən rivosi niyo kardəşebən hursi qujdədə i sulə vəslə. Jiton-jiton bekardedə çımədə, hardedə. Şir vindedə imi, çəşoniş beloxedə, parsedə:

--Rivosə lələ, əv çiçə ti hardedəş?

Rivos votedə:

--Vəsi boçı bimardım? Ruyəm diroze, çanq jəme bəştə ləvə, bekardəmə iştə ruyə, hardedəm qədə-qədə, nımardom bə əvəsor bebəşem.

Şir votedə:

--Rostı?

Rivos cəvob doydə:

--Ha!

De satı Şir çanq jəydə- bekardedə iştə ruyə, dəmandedə bo harde. Xun bardedə əy, qinedə bə zəmin, mirdol bedə. Xido doydə bə rivosi! Niştedə çəy səyku, çand ruj qədə-qədə hardedə, si bedə, har dəfə votedə:

--Ha, esə bebəşem bə əvəsor!

Çand rujı bədiqə ov bedə voə, zonqulə. Rivosə lələ iştə kefədə beşədə-şedə bə vişə...

Bin virədə səbe çəmə nəğilən. Osmono eqiniye seqlə sef: Qıləyni çə nəğil bıvoti, qıləyni çə quş doəkəsi, qılənyiyən bə əvəsor.

Nəğiləvot: Məhərrəmi Nisə

Ənvişt: Bəhluli Qılcohon.

Edaştişə: Allahverdi Bayramı.

Masal, Mədo. İyun, oktyabr, 2007. "Şəvnış"

Qədim folklor nümunələri

1930-cü illərdəki talış əlifbasıyla

ŐLÖLƏ! Ōldimə folklor nümunon

Dı 1930-ci sori tolışə əlifbo

ŐLÖLƏ!

I. Һәвүи.

*Витəдəј тингə гүше,
Нə морəј əв нə мүше,
Ки зындəни,бызыно,
Номыш əчəј һәвүше.*

2. Тегнә шәгол.

*Чолынги појә mole,
Пештыши де теги боле,
Ки быларсо чәј номи,
Бызын, тегнә шәголе.*

3. Асп.

*Бо хыванди бәтасле,
Хыларт баһај бәлларзе,
Бә со-бә ованд вардә,
Хәшовандинә аспе.*

*Zandəqom pisə-pisə,
Nıxtəm jəy bə aspi sə,
Çımlı cıvonej jimən,
Dəvarde sə asbisə!
İavzə чимән тошедә,
Буми дими кошедә,
Асли чокнәј быромош,
Дәғадәјән əв шедә.*

4. Нәнә.

*Киә отәши рә сәнд,
Әгали бә жи мәнә,
Ки былокно чәј гофе?
Тымон бофтедә нәнә.*

5. Лус.

*Чымы дешмен пыхлузе,
Дардыш чәј тане, лузе,
Ки пидәше зыне əj,
Рывоси зоә əв лусе.*

6. Һә.

*Чәшоным кәјсә манде,
Ночоном сәјсә манде,
Чымы чанд сорнә дириг,
Бәсә бы hәјсә манде!*

7. Ниәнымо.

*Бо мәлом номе хымо,
Бо мыйвим номе нымо,
Дәдә бә чәше руәни,
Нәнәм кардә ниәнымо!*

8. Ваг.

Чы һәјвонон əв маге,
Шәғол чәј тоно каге,
Чәј номи вотдән нечи,
Сәростә номыш ваге.

9. Сук.

Нә лоруне, нә чуке,
Лондә јол, кәдә руке,
һа маштәво һандедә,
Сә питикә, сә суке.

10. Шәғол.

Камфырсәте, чоғоле,
Тәјлә чәшө, дәғыле,
Чы каг-кижә тәниме,
Номыш зардә шәғоле.

Шәғол.

Гырд бәнәј сыпә мандә,
Бырондә лонә қандә,
Чокнә ки тојк даршидә,
Шәғоли зүзе емандә.

11. Сыпә.

*Нөвөз кардедә со-бә,
Һардыши кытықу чо бә,
Вотдән чы қаж рәзезе,
Ванг кардедән аж сыпә.*

12. Сијо ло.

Чимәндә һард кардедә,
Ғыр-ғырыш сә бардедә,
Јолон вотедән жыго:
Сијо ло воә-вош вардедә.

13. Куәзинг.

Бәчәмә со-бә дәзинг,
Чы хосе ышты зинг-зинг,
Пәредәш чы до-бә до,
һа зардә синә куәзинг.

14. Рыск.

*Витемондә чырыске,
Тадибәсәј ве чыске,
Лони кижсон дыздидә,
Әв чы кәфиәни рыске.*

15. Сәсинә.

*Ым чы речинә кинә,
Сы-сы додә ҹәј синә,
Мәпарсәнән ҹәј номи,
Бәј вотедән сәсинә.*

16. Кәвәлә.

*Синә лесыши и вәлә,
Думыш кырте и тыла,
Бәшәв бебәше бә нард
Дыро зәттықа кәвәлә.*

17. һырс.

Вишә ро лиске, фырсе,
Шоныш шин, визыш ғырсе,
Визи де шони әһә,
Шатәпелынгә һырсе.

18. Былбыл.

Ошнә гынјә бә выли,
Барзо һандә де дыли,
Бәштә дыл ебәгәтем,
Зардәсинә былбыли.

19. Кәжәлә.

Вәнәшә вахт ни һәлә,
Бемә вишә вәжәлә,
Де чых-чыхи һандедә,
Сәло жедә кәжәлә.

20. Корәтән.

Кә-бәдә корә етән,
Корәдәш музон һытән,
Кончош пидәше жидә,
Корә тәндә корәтән.

21. Лус.

Таныш пашмјәнә пусте,
Дүәвоже де дуј дусте,
Ки вотедә бәј рывос?
Һәм рывосе, һәм лусе.

22. Быз.

*Тәтимә ғыләрише,
Дүмтонош думәши нише,
Певашта чы һал, бә һал,
Быз чы ғәлә сиприше*

23. Могнә.

*Нав нарде әј арышдән,
Хорәкисә дарышдән,
Могнә бедә, зард, сипи,
Әј пәрәндөн омышдән.*

24. Чук.

*Лорун дыжде әв руке,
Чук чы со-бә кәсүке,
Тојк гынje кардә чук-чук,
Әве номыш чәj чуке.*

25. Күмәјжә.

Кәj күмәдәш лонәш жә,
Бозә рангे сиплошә.
Гандымә ңијон бәге,
Бичәләкә күмәјж

26. Бәт.

Овдә бедәни гәте,
Ројсә кардедә тәте,
Едодә ыштә мөғнә,
Кәликум ни әв бәте.

27. Бибкинә.

Вәшедә әчәj синә,
Бәнәj речинә кинә,
Чы чимәно бә чимән,
Со ңардедә бибкинә.

28. Кәкуә.(аләф)

Олахтәчо бежедә,
Бә вәнәшә оshedә,
Каштыгыли һәлoғe,
Кәкуә жыго бәj шедә.?

29. Вәf.

Гијыш быйын күj тәfе,
Сәбонәкәнөн ғонәfе,
Һырдә кулмон ебардә,
Бәjжиә мор ңардә вәfе.

30. Бәhi.

*Пәредә чы hi бә hi,
Сәдош еманә би-би,
Ве пәрәндөн гәтедә,
Тоснедә harдә бәhi.*

31. Пәc.

*Думәш бә чанđ кәj вәcе,
Энгыш ко кардә ләcе,
Беле-беле чамедә,
Һавзә hi кошә пәcе.*

32. Били.

*Тыки бәжсеj бә зили,
Әсүтни зил чәj шули,
Коти пебәдлырдынеj,
Мәш-мәши бәкардеj били.*

33. КАГ.

*Пенандо әчәj маге,
Пеш мөгнә бә гак-гаге,
Пәредә бә сыләhy,
Чы со-бә ованd каге.*

34. Боз.

Чыске кардәни нәм- ноз,
Нише нә дуст,нә ханбоз,
Ыштә хыванди нокәj,
Чәшондә ве тиже боз.

35. ЛОРУН.

Гыледән чәj ды чәшон,
Ныштедә бә доj бәшон,
Бо кижә –кәвүл гәте,
Лорун ошандә кәшон.

36. Гописә

Кәшоныш писә-писә,
Пегәт шодә бә кисә,
Нә дылжде нә гәдәли,
Күмәјжә тоj гописә.

37. Әjәчыкәнә.

Тыкыш бәнәj сыйкәнә,
Бә таныш сы тәканә,
Зымыстондә фонәfe,
Бәмә әjәчыкәнә.

38. Зандаго

*Восе-восе һандә го,
Ышта гуги рандә го,
Бе балә ве мандәни,
Довнидә аj зандаго.*

39. Жәже.

Мори бывиндо бәже,
Одәми виндә ғылже,
һа сорәдә и бәжән,
Балә бекардә жәже.

40. Мор.

Донзэ мангымон соре,
Сорон сә әвәсоре,
Појемоныш ,лузәфырс ,
Чы буми, тули море.

41. КАФЧ

*Чы дыјо кижсон нахие,
Кард кардә бә марч-марче,
Гырд бәнәј били мандә,
Мыв-били ни әв кафче.*

42. Вәнәшә

Хосә әвәсор дәшә,
Чулускыш кардә бешә,
Чанд ҹур рангәдә бедә,
Сы, зард, сипјә вәнәшә!

43. Морәчәчүл.

*Витедә чы күл бә күл,
Омедә бә һәмәј һүл,
Бә һавзә ранги мандә,
Дум шодә морәчәчүл.*

44. Шонәпәпу.

Аз бешим бә кәј кәпу,
Мәсәме пә -пу ,пә-пу,
Пәпүләш бәнәј шонә,
Виндыме шонәпәпу.

45. Шыллыж.

Сәдо бекардә қыж-қыж,
Кончо ныштә кардә ғыж,
Бозә чил-чилә ранге,
Речинә кинәј шыллыж.

46. Ниә.

Хыдо вардә татә киә,
Пенаштедән бәчәј тиә,
Ерутедән мости бәј,
Ошандедән жедән ниә.

47. Самбуә.

*Сәш гырдилеј тамбуә,
Чәшоныш бәнәј дамбуә,
Дој виз-фындыхе ҹудә,
Дырозәдумә самбуә.*

48. Тәтур.

Һандедә бә гур-гуре,
Чәмә мәһол дәј пуре,
Дој бәшдә лонә бастә,
Әв речинә тәтуре.

49. Зәле.

Бә нез мәһашт кош сәле,
Дәчыкәј ве дәғыле,
Жидә ру,се, сәбондә,
Ым хун песпынјә зәле.

50. Мәле.

Лынгоныш шатә пәле,
Нә зандәгој, нә кәле,
Гыләј номыш ваштәнәј,
Кәфшәни һардә мәле.

51. Шор.

Сио чилчилинә поре,
Зымсондә лоры-море,
Әвәсөрдә де дастә,
Пәремон кардә шоре.

52. Морә

Дандоныш тиже ворә,
Чәвыш де күсә һорә,
Кыты бывиндо ,рәјрә,
Бә һыл витедә морә.

53. Кандымуз.

*Зизон ծыла кандә муз,
Бә өйз-өйзе һандә муз,
Әлоләкәши паредә,
Ангивини кандымуз.*

54. Вош.

Бүм кардә лывош-лывош,
Овеј че буми рәвош,
Каву бедән бемәјон,
Војәдә гурчәкә вош.

55. Пәскәш.

Бәти дыжди әчәј ләш,
Рә- рә ошандедә кәш,

Һард кардедә мәзәдә,
Де шәви һандә пәскәш.

56. Гоч.

*Гәләдә карда һоч-һоч,
Витедә чы коч бә коч,
Ышта сәј перомедә,
Пәсә әлә мерде ғоч.*

57. Кыло.

Һар мерд боштә пегәтдә,
Әв софә мерди гәтдә,
Кыло биәдә, во-ваздә,
Сәј сардику огәтдә.

Кыло.

Кижон бешин чы чыло,
Мердон евате тәло,
Һәво гам бе еңаштдән,
Бә меҳ бохорә қыло.

58. Муш.

Софә му , қыртә гүше,
Бығыш дыроз , бе рише,
Кәј, күмә диво быканд,
Бәңәбунузә мүш.

59. Кәсе.

Пештыш кур, кәмыш ләсе,
Һәжини ди бәмәсе,
Гәдә-гәдә фырседә,
Тәте кардедә кәсе.

60. Зәж

*Вырәш чы бандон бәшие,
Рангирисинә қәшие,
Бә һәжин рә непәрә,
Бандыку кижә зәже.*

61. Музанғыл.

*Бә музи сә дум анғыле,
Думыш дыроз, сәши манғыле,
Бешә ҹашоныш бә зохлә,
Ым зохләчәши музанғыле.*

62. Сијо кижә.

Тарсику кудә мижә,
Жијә вырәш быр, вишә,

Пепәрәј бакај чәх-чәх,
Зардә тыкә сијо кижә.

63. Бызанг.

Бә мый-мыйзе ве данге,
Зизон сәпе бә занге,
Күмөндә лонә басдә,
Ым тәвәнә бызанге.

64. Луләпәр.

Луләсә дыглә пәре,
Чы выл-бә выл бәпәре,
Әвәсори, товсони,
Рангинә луләпәре.

65. Воә.

Зәмини кутыш едоә,
Сипjә зоә бә жи евоә,
Дәвәтдә бә банды-ку,
Кәj кумон пушнедә воә.

66. **Банд.**

Ым дынjo јолә панде,
Де ве мердиш еһанде,
Чы буми fojm кардә сун,
Зәмини кути банде.

67. **Pу.**

Бинош пегәтә чы ку,
Шуредә hосто де зу,
Овәjzәдә пешедә,
Дашти дәрандедә ру.

68. **Тағырс.**

Әв војдә куре, fырсе,
Осмондә емә бырзе,
Нәсым кардә ләлгылон,
Ым fырсә воә тағырсе.

69. **Әлеңг**

Сы рангисәj әчәj лынг,
Сәдош бешедә мынг-мынг,

Бы дырозә пәрәндә,
Толыш вотедә әленг.

70. Ky.

Тәғыш шиле бә со һу,
Петәғедә бә до-чу,
Бедә сипи, зард фолин,
Астә ку ја пыло ку.

71. Кырнго.

Осмонәдә һардә со,
Реч- речә, јәго-јәго,
Де шинә, хошә сәдо,
Маңне һандә кринго.

72. Fәте.

Виндәш кардедә тәте,
Ки бәзне ки әj гәте?,
Дәдәш hә ,нәнәш аспе,
hәм hәj,hәм аспе fәте.

73. Мыв.

Тыкыш елашкә лыве,
Бә һәжин чыск бәлыве,
Бо мөғнә лонәjз әкә,
Гит-гит пәрәjnә мыве.

74. Памбә.

Пеш воши кардә ламбә,
Мандә гырд бәнә чамбә,
Сипjә муәхолә кинәj,
Выжгине, наме памбә.

75. Хыjo.

Дыләш чы ови дыjo,
Хорәк бәнә, әj чәjo,

Теғын ,навзә,соф,ситәл,

Тәшнә екшытдә хыјо.

76.һони.

Овыш соф бәнәј шони,

Сәрин кардедә чони,

Чәшмәш гыле кафтекәш,

Буми димисә һони.

77. Верды.

Речине гырды-мырде,

Чимәндә ечқа гырде,

Бә ҹәк-ҹәки һандедә,

Ружси дырози верды.

78.Гомуш.

Пустыш сырафә дүше,

Кыртә мү,кыртә гүше,

Ныштедә бә ағанәғ,

Зығинә шыт гомуше.

79. һулә.

Мичәш нозыкә чулә,

Гырдиle бәнәј кулә,

Әбосә,симнә амбу,

Шәкә һулә,Бырз һулә.

80.Чол.

Чәшмәјн,нығылә голе,

Дыләш де ови боле,

Овыш ерәс кардедә,

Чы со-бә подшо чоле.

80. Докуә.

Вишә доныш һәмәш күә,

Де тыки окардә дуә,

Бәрүжнә бә тык-тыке,

Һард кардедә докүә.

81. Гандым.

Вырәм ромәј, кандыме,
Тумым дој пешандыме,
Һүшәш беғандә bemә,
Зардәгылә гандыме.

82. Әју.

Чы боғе вәшә вәју,
Чанд чуре, дамбул, hәју,
Лап рә зизә окардә,
Тыршә әлолә әју.

83. Боклә.

Былынд бежедә дохлә,
Палгәдә речә зохлә,
Чы аш-ови донгыләј,
Лузи си кардә боклә.

84. Сөф.

Гырдиле, сәпеш софе,
Ки бәһо әчәј кефе,
Рәшә ранг сы, зард, сипи,
Ләлгылон фәри сефе.

85. Сөфчәк.

Ләлгыли кардән чәк-чәк,
Бә hәши нодән ғығчәф,
Бип, сөф, hуллә hышкә күз,
Гәвчәрәзе сөфчәк.

86. Нуң.

Әв нарде, гужде, хуне,
Бе бәј нарчи әјнуне,
Сы тәну әј патедә,
Чы сурфә әғә нуне.

87. Ов.

Бе әј нарчи бетове,
Ов ныбә дынjo лове,
Бе-ныбе бәј ангыле,
Буми шурә хун ове.

88. һәрзәкижә.

Сыхандә вәрзә кижә,
Сәш гијсә ларзә кижә,
Һәрзә-һәрзә гәп жедә,
Шәвбәруж һәрзәкижә.

89. Гамәк.

Чы шинику тәк-тәке,
Чәхү бәжеш бәчәке,
Век-ләвә шыртә дәмон,
Рәсә будо гамәке.

. 90. һавзә.(зымыстони)

Чил-чиле бәнә савзә,
Каву ,гырдилә гавзә,
Дыләш сы ,димыш һавзе,
Тәшнә быбыре һавзә.

91. Кәлә.

Синәш елашкә вәлә,
Гиләш гиј сәпе ғәлә,
Жедә бурә поједә,
Чы молон мерде кәлә.

92. Савзәпәри.

Ошандә ыштә пәри,
Пидәше әј быпәри,
Һандедә тыпәјәм-тыпәјм.
Чил-чилә савзәпәри.

93. Си.

Жәдән бә сузмә моси,
Ки һарде чәјку если,
Бардедә зибә чәј бу,
Чанд дардон дәмоне си.

94. До.

Бәшдәш лонә гәтдә ло,
Шор чәј бәшдә һардә со,
Фојм кардә буми чәј рәф,
Умбур быбо вызмә до.

95. Қыты

Кәдә бәңите деты,
Морә бәгәте боты,
Си бедәни ләчәре,
Ми-ми бәкарде қыты.

Қыты.

Кончош пидә һытедә,
Чы морә сәј потедә,
Қыты кәј дылә бәге,
Нәнә бәј пиш вотедә.

96.

Гәзәнә.

Аләфондә тәвәнә,
Чәј сәпе даст-по мәнә,
Бә көврә гынje әврә,
Канг кардедә гәзәнә.

97. Бырз.

Һәлимыш лиске, фырсе,
Нығылвонjә ве ғырсе,
Јол-әғылән зынедә,
Чы поло бино бырзе.

98. һындыл.

Бырисә мандә дыле,
Һынде, һардәнә гыле,
Әвәсори нубәjәнә,
Быри вардә һындыле.

99. һембел.

Гүждыш мырдоле, теле,
Пәрынош сиjo зевеле,
Кулмә балон ебардә,
Овәкәнон һембеле.

100. Шулә.

Сәдо кардә шур-шурә,
Бәнәj шули ешурә,
Чы буми дими нахше,
Чанд гылә шурә шулә.

101. Авәзы.

Чәх жедә бә дыjo, кү,
Осмони кардедә ру,
Де гур-гури чәкедә,

Занг еғандә авәву.

102.Пијәженәнәнә.

Нахшинә ријеш чанә,
Кончо бәвиндеш анә?,
Пеш воши пемәј һәши,
Виндәш пијәженәнәнә.

103.Дәдулә.

Лыңгыш дыроze чуләj,
Гиш бәнәj амбу һүләj,
Дә-духондә мыжидә,
Әве номыш дәдуләj.

104.Фонғә.

Бәшыш чәj вәшә тоғә,
Тојк пегарде бә нығә,
Чидә шәвдә һа ро-ријә ,
Чокнәj вошнидәш фонғә.

105.Канды.

Отәш бото баңанды,
Че сарди әв сәманды,
Сард че јодо бебәшеj,
Чокнә пенош ты канды.

106.Қағаз.(сү fərəsi)

Овәдә кефыш сазе,
Бә ғыж-ғыжे данғазе,
Тыкыш сы ,сәдәш ғашғә,
Сијо пәринә қағазе.

107.Сыф.

Сипјә порыш чы софе,

Пәроныш локнә ,гофе,

Со һардедә овисә,

Чы дыjo рәвош сыфе.

108. **Парчин.**

Суси вәдә парчине,

Ордә дыләдә гине,

Чы нәнә ордә витә,

Гырд-мырдинә парчине.

109. **Вәлокә.**

Хыванди дасти нокә,

Бә кәмә жедә хокә,

Чанд тиспирәдә бедә,

Нүнә,ғәндә вәлокә.

110. **Ангы.**

Чәшә асте и манғыл,

Гырдиле овә ангыл,

Һүшәш рәздә елашкә,

Сијо,сипи,зардә ангы.

111. **Һәшигардыш.**

Һежо бедәше сардыш,

Иглә һәшије дардыш,

Һәши шедә ,чәj думо,

Гардедә һәшигардыш.

112. **Мәкә.**

Гызги жинтоно тәкә,

Зарде мандә бә шәкә,

Чанд дандон и речәдә,
Вәши дәмоне мәкә.

113.Чәв.

Мижә жинтоно бәве,
Һүшәш досинә гәве,
Ордәш тикә сусине,
Гандыми һовә чәве.

114.Вел.

Чы банди димә гыле,
Шивыш пане бе выле,
Бычын оғанд бумисә,
Кәфшәни хали веле.

115.Бумәришә.

Һавзә ливәјнә бежә,
Сы рәғе бүмдәш ришә,
Рәсәдәј певатедән,
Дәмоне бүмәришә.

116.Әлел.

Вардә ләлгылыш теле,
Нә зәнгеле, нә веле,
Рәғыш бүмыш егәтә,
Лонә вырә әлеле.

117.Гезы.

Дасәдә чангә везе,
Бә кәј жени ве незе,
Дәрытедән со-бә дәј,
Вәдасти бедә гезы.

118.һәми.

Ордә жедән бә кәми,
Немек жедән бо тәми,
Ов пеш кардән чәј кути,
Варз додән кардән һәми.

119.Сыпә.

Быкош бәј лынгәтыппә,
Бәкардеј дыләгыппә,
Киш нызнәј чәј ризисә,
Дәбәрве һежо сыпә.

120.Чин.

Леғи,дәло бәчыне,
Бо бырне бо сәчыне,
Аләфи чынјә авжор,
Нимәгырдулә чине.

121.Тәвә.

Тижә гәвыш дышәвә,
Чанд гылә вишон нәвә,
Намов,сахтовә пуло,
Оснәғә сохтә тәвә.

122.Пәни.

Шыти хомәту рүәни,
Рә гырдә быкә һәни,
Мојә еғанд бә шыти,
Быгәт чәвәдә пәни.

123.Дастыор.

Пози ружәдә һа сор,

Лагә,бохлә дәј быңор,

Дыглә гырдулә сығе,

Гардә һоредә дастңор.

124.Лонә.

Бо мөғнә нојро вонә,

Гырдуле бәнәј конә,

Бо жимони,бо қытей,

Пәрәндөн басдән лонә.

125.Дыјо.

Буми сеәдә ды чыјо,

Ове егәтдә дынјо,

Овыш ве дардон дәмөн,

Сүә овә вәрәј дыјо.

126.Булул.

Сипи-сипи гулуле,

Моле,дәвләте,пуле,

Әлмосә сығе колтош,

Петошедән булуле.

127.Ангивин.

Күкәш нахшине шине,

Мумыш шинјәдә гине,

Хыдо вығандә дәмөн,

Чы меши ангивине.

128.Гәнгәл.

Вејәлынгә ҹәнҹәле,

Појемоныш әнгәле,

Бәше бә нав ,бә дұмо,

Ов, үышкинәј гәнгәле.

129. Пијоз.

Шин һардә вахтыш позе,
Гырд јолә дустыш созе,
Сә бынә, сипјә бынә,
Шинә, тәвәнә пијозе.

130. Чәғәндә.

Омыштемоныш ғәндә,
Чанд чуре, чандә рангे,
Бедә сы, сипи, рәшә,
Шинә-шәкәј чәғәндә.

131. Еғ.

Кутыш нам, намә төғе,
Гырдуле ғәндә реғе,
Шинәрәғәј, тыршәмәзә,
Ым чы мејхөшә еғе.

132. Корәтән.

Бәј рәсдә корә етән,
Музон чәј тордә һытән,
Елашкедә сәбәјжи,
Тор етәндә корәтән.

133. Тавзы.

Дәј орәхедә савды,
Һестебу бәки ғарзы,
Гоны-сывык кардедә,
Кәшедә һар чи тавзы.

134. һәмом.

Бо динчи сеј бә номе,

Роңат әјо тәмоме,

Де тоси ов екардән,

Кири ғәним һәмоме.

135.Чәфәри.

Һавзон дыләдә, фәри,

Нә гешныј нә вәзәри,

Бә тәм вардә хорәки,

Веки дәмон чәфәри.

136.һиә.

Әв чы быланги ијә,

Кој жинтон пештыш сијә,

Кәдә јолә диләге,

Тижә гәв,шатә һијә

136.Мүчәк.

Әв нә выжәј,нә чаке,

Тыкыш тиже, ғыфчәғе,

Чы одәми андомо,

Хун песпынјә мүчәке.

137. Кышти.

Шәвло бә тан епышти,
Бә кәми ғојм бепышти,
Быларсош номыш чиче,
Шәвло шәлбенде кышти.

138. Пәрыстылы.

Пәрыш чы чәши гылы,
Синәш сипи, сы телы,
Чы бандику бә дыјо,
Кәш жедә пәрыстылы.

139. Томон.

Лег де пизәј бәј жимон
Оғандәмөн жипомон,
Олахтедәш чәј кути,
Сысти бекардә томон.

140. Ружномә.

Нывыштән әјо номә,
Чанд тиспирдә бәрномә,
Хәбә додә нарчику,
Бә мәхлоғе ружномә.

141. Мавлә.

Бә омәј кардәш һавлә,
Бә јод дәшөј ламәлә,
Ови сардон огәтдә,
Товсни руждә мавлә.

142. Шонә.

Сәј му рандә итонә,
Чысәш-бәсәш дандонә,
Бә сәј му додә рәвош,
Әј дәроснидә шонә.

143. Шәвло.

Чәј сәпе мандә тәло,
Гавз, шәлбенде, дыглә ло,
Кыштику бә лынгәбәш,
Андоми гәтдә шәвло.

144. Шәј.

Пекыштику тосә сәј,
Дыглә авусәјнә вәј,
Пекырнидән бә тани,
Андоми гәтедә шәј.

145. Че.

Пәредә бә сәвон се,
Сипјә ғашғәш сәдәш ше,
Сијолынг, чынгырән вотдән,
Сијо поло ләзәте че.

146. Ордә.

Başmard ponzə ya çordə,
Çand həmi jedən sordə,
Nuni bəsə vardedə,
Qandımə, cəvə ordə.

147. Ғоә.

Петәғедә бә тоғә,
Күжә ангы, тыршә зоә,
Рәзыш шилә ғандедә,
Вишә егәтедә ғоә.

148. Руән.

Бемә вырәш моли гуән,
Бо поло дој әј рә буән,
Хомәту, мости ови,
Шивнидән кардедән руән.

149. Шыт

Ве нардәш додә һыте,
Душәжен бә пыт-пыте,
Гомуш, зандаго, бызи,
Чы пәси гуәндә шыте.

150.

Хомәту.

Шыти кути бедә һу,
Бастедә дим хомә лу,
Де чамчә де мәләғә,
Гырдә кардән хомәту.

151. Чыр.

Түмбәрәдә бә шықыр,
Гам, бохордә бедә лыр,
Ду пешкә бә гочәко,
Гыле-гыле бедә чыр.

152. Хәвло.

Тожә шәј, тожә шәвло,
Быштә ордә бә вәло,
Гылвонјә шини, ордә,
Бырнидән кардән хәвло.

153. Тәјф.

Де думә нардән ве-ве,
Аши дәј бәһә һәјфе,
Гежды гарде әј бәһә,
Чы ләвә дәмон тәјфе.

154. Мост.

Зығин, хышиные хосте,
Зардов, ду ни әв росте,
Мо еғандән бә шыти,
Маштә виндән әв мосте.

155. Сијогылә.

Фырсә астәј чәј дылә,
Тыршәмәзә гылгылә,
Вишә күжә ләлгыле,
Сијо шингилә, сијогылә.

156. Пијоз.

Бынә ваҳтыш чәј позе,

Пити, қыфтә дәј созе,

Кавуш быбу, я нышки

һарды-һәши тәм пијозе

157. Немык.

Овән чәјсә сывыке,
Бәлжәкот сипә хоке,
һардисә бәј нәведән,
Чы гәви тәм немыке.

158. Лагә.

Дырозде әчәј палгә.
Гырдилә бохлә дангә,
Бохләсә тикә һырде,
Мәјжусә дыжде лагә.

159. Мәзәңгәт.

Рангирисинә бәте,
Ки бәзне ки, әј гәте,?
Бә һәжин пепәредә,
Әчәј ном мәзәңгәтә.

160. Бојәхчин,
Сәдәш зардә арахчин,
Дырозда гиш чәј нахшин,
Тингә сәдо bekәrdә,
Ленәжордә бојахчин.
Бојахчин.
Пәрәндөндә речине,
Сәдош хышмине, шине,
Сы ғашғә, зардә пәпүл,
Дыроздә бојахчине.

151. Ғәнд.

Сиплошә шинәбанде,
Суләш бә ов еғанде,
Бышивын әј чок-чоки,
Ови шинбыкә ғәнде,

162. Пардә.

Во гынје рәјрә гардә,

Пенчәвә соғнә кардә,

Ки пидәшे дәросно,

Бәштә кәj жедә пардә.

163.Пенчәрә.

Һар хонәш кынчә арә,

Башмард бәбеj пенч арә,

Рүшнә дәтыведә дәj,

Чы кәj рече пенчәрә.

164.Виз.

Гырдил-гырдил риз-ризе,

Тижә тыкәш гырд бизе,

Ләпәш рәүнин тәмине,

Ләвәнги нәнә визе.

165.Пусинкәш.

Бондә елашкә ләше,

Бә шәв пәпәре хәше,

Руж дырози һытедә,

Пәрә мүш пусункәше.

166.Кафтор.

Нә морәj әв нә море,

Ләшыш винде гуш коре,

Шәғолисә дыжәд чидә,

Әв нечи ни кафоре.

167.Довилә.

Терә жедән бә чулә,

Тәло нодән бә лулә,

Бо тарс дој бә пәрәndon,
Дәросnidәn довилә.

168.һә.

Ләхә гуш,дыроздә сә,
Вотдәn әве fәte пә,
Кошедә бүми ришә,
Сә бардә зыредә нә.

169.Инчи.

Дыләш бәнәj сы сынчи,
Пуре де шинә кынчи,
Мичколәдәш бедә шыт,
Әнәрәс быбо инчи.

170.Бәбәзохлә.

Чәшыш мандә бә зохлә,
Гырд бәнәj һышкә бохлә,
Тојкәдә бә fор-fоре,
Голондә бәбәзохлә.

171.Муз.

Пәрон кутыш күз-кузе,
Жипәрыш һәмә лузе,
һар вырә одырнидә,
Бә выз-выз пәрә музе.

172.Музангыл.

Чәшыш гырдилә гыле,
Бә чәшиш дум ангыле,
һардемоныш мучәке,
Номыш чәj музангыле.

173.Фәче.

Чангынош чы бевәче,
Тыкыш шате,ғыјғәче,
Чы путон әв потошој,
Пәрәндөн тарсе ғәче.

174.Памбә.

Гытәдәш жәше ламбә,
И чангә ,сипјә замбә,
Сипиш кардә буми дим,
Чы хосин чидә памбә.

175.Ру.

Шуредә һежо сару,
Бинош әчәј,Банд де Ку,
Ешуридә бә дыјо,
Чы зәмини рәғе ру.

176.Кәлинкум.

Дыrozәј ,кыртә думе,
Ым живо бәти туме,
Чы дыјо ,сәвонон реч,
Кыволә кәлинкуме.

177.Гофе.

Гырдиle кутыш софе,
Локне-локне додә фе,
Гоф-гүшә, охнә,лулә,
Һәмә иврәдән гофе.

178.Чол.

Чылгәз нығылә голе,

Гынгин һевужә һыле,

Һар соәдә, һар вырәдә,

Чы ови амбо чоле.

177.Бип.

Зардәләвүне, сипи,

Ки бәпишө, әј ныпи,

Бымол чәј кути пашмә,

Быжән ғыч, бәңә бипи.

178.Ангы.

Һүшәдә овәгылә,

Ғәнде, шине чәј дылә,

Рәз вардедә де һүшә,

Ангы чы ови тылә.

179. Шәлем.

Нәнә нодә бә тыршә,
Чәј рәғе тыршә-тыршә,
Мандә бә сипә тәјфи,
Шәлем тәшнә екыштә.

180. Мужнә.

Зәминдә гәтдә лонә,
Бәнәј гырдилә конә,
Марде-марде поједә,
Мужнә че до-чу шонә.

181. Хыjnә.

Нодә бә дасти моjnә,
Рәшә рангинә сәjнә,
Сипjә риши, сипjә сәj,
Бә рәвош вардә хыjnә.

182. Ваштым.

Аз әj бочи быкаштым,
Чәjсә чоки ныкаштым,
Гилосисә hырде, тырш,
Ыштән бешедә ваштым.

183. hәши.

Сардәдә бәjo пәши,
Гин кардә ве нохәши,
Гам кардә буми, hәво,
Пемәдәj хосә hәши,

183. Овшум.

Осмони димыш пушнә,
Тоjk бедә ружәрушнә,
Де шәви занг eғандә,
Ушум пекардә рушнә.

184. Астовә.

Де шәви əвон hовә,
Кардән бәjәнды ловә,
Ушими гырдо, гырдил,
Остмонәдә астовә.

185. Авә.

Осмони пашмә лывә,
Шедә бә рост, бә нывә,
Воә -вошдә рангыш гардә,
Сиjo бедә сипjә авә.

186. һындәморә.

Дыләш шин кутыш ворә,
Кардәше гәвәзорә,
Нырәсәjдә генә бедә,
Рәсәj шин һындәморә.

187. Ливә.

Товостондә hәши вә,
Гәтедә чы доj шивә,
Шивонсә кавjә чығә,
Ло-ло hардедә ливә.

188. һыр.

hәвосәти ко фыре,

Га бәмәме, бәсыре,
Чы зымсони, воә-воши,
Рымузи быдә ныре.

189. Кында.

Ебырнидән дој бендә,
Мандә кычәдә, бындә,
Бә кәј, со-бә кардә ко,
Дастгәт бешедә кында.

190. Тук.

Мол-мәлә нүрүк кардән,
Де јәнды сулук кардән,
Бо бүрзи, бо шартуки,
Гырдә бедән тук кардән.

200. Мәјжу.

Гырдиле, нырде, воме,
Әј нызңә толыш хоме,
Чәмә нәмә вырондә,
Мәјжуә гәјлә бә номе.

201. Сипло.

Зымсон товсон әв чидә,
Ыштә ғәр-ғүрыш пицә,
Сипјәрәғә, сиплошә,
Сипло сеса сор жидә.

202. Быланг.

Гәвыш чәј гичә-гичә,
Чы пожәдәј чәј мичә,
Чы кәфшәни, чы кәј кој,
Быланг кардедә пучә

203. Нәштә.

Жедәш бә астә ныштә,
Бә har вырә еныштә,
Чы пезышкон дастәдә,
Тижә әбжоре нәштә.

204. Гушовә.

Телы, булул, сијо шывә,
Енштедән бә гуши вә,
Ныл кардедән гушә зынчә,
Легандедән бәј гушовә.

205. Гијозә.

Гијәдә гырдилә ризә,
Панә, дырозә, визә,
Нәхых, шывә, нәргилә,
Булулдә бедә гијозә.

206. Осјо.

Чәви екардедән әјо,
Гандым норемоне бәјо,
Едәс бәвиндеш де шулә,
Ордә ру бедә ки, чәјо.

207. Бөг.

Перәсә чанд чурә гыл,
Гылонсә hanдә былбыл,
Дон холонсә елашкә,

Боғәдә чандә ләлгыл.

208. Гилос.

*Шинә-шәкәј чы хосе,
Ләлгылонсә сәросе,
Рангыш сә зил, сиплошә,
Ваштым ни, әв гилосе.*

209. Гавали.

*Тыршмәзә, шин, намәлу,
Әју чәјсә гәдәли,
Дыләш иглә астәнин,
Сы, зард, тыкнә гавәли.*

210. Замбул.

*Пидә омеј ты бәј hул,
Пуркә онә әј бә кул,
Выжорә чичәкили,
Кырнидә легә замбул*

211. Мәшо.

*Әј таканд ево бә со,
Лынг виндә әј бедә шо,
Гуәве пекырнеј чәјо,
Лынгон певон бә мәшо.*

212. Гујәве.

*Лынги тат огәт әве,
Лынг бәвәдә бәнәве,
Пашмә, сәтин, памбәзин,
Авшумдә бедә гујәве.*

213. Кавур.

*Чәј быни hәлоғ кардән,
Пәлләдән бә сә вардән,
Кавури шыртән чәјо,
Де шивнә рыби hардән.*

214. Кыфтә.

*Гуждә гулиле, пофта,
Бәһә шангонә, чошта,
Күә гужди кыфт кардедән,
Гыледә бедә кыфтә.*

215. hулә.

*Гырдил, дырозд, булилә,
Мишәч нызокә чулә,
Ләтәнзи, симнә амбу,
Бырз hулә, шәкә hулә.*

216. Мавлә.

*Дымбәк тангә гәволә,
Шомәдә, мәдә hавлә,
Ови сардон огәтдә,
Бохордә, гамдә мавлә.*

\217. Чәшмәғ.

*Чы hәши вәј әв гәтдә,
Букә кути дәвәтдә,
Чы хоки, чы гардику,
Чәшмәғ чәшон огәтдә.*

218. Гынг.

*Невужә, тангә зынгә,
Дыроzә кыртә лынгә,
Чанд чур, чанд тиспирәдә,
Чанд чурә рангдә гынгә.*

219. Сығ.

*Ов гынje кутыш фырсе,
Гырдиле, поәj дырысте,
Фыфчәf бедә туләдә,
Сығ ангулисә фырсе.*

220. Ангули.

*Нышкә реf гули-гули,
Овәдә бәнәj тули,
Во гынjә нышкыш кардә,
Навыш тулбә ангули.*

221. Тош.

*Чу-чәлә етош-петош,
Чосывә быкә, колтош,
Тәвә екудән бә чу,
Егынидә чәjo тош.*

222. Којәнә.

*Гырдә бин hoj-hoјәnә,
Дастотон бә чиф дәмәнә,
Дошоне бә дастбәдаст,
Оношоне којәнә.*

223. Әвәсор.

*Биә ов беj ва олыfәj,
Зәмин остмон олывәj,
Вә вәјшт огарде har тон,
хајдә әвәсор омәj.*

224. Бәндәргө.

*Пытывләш емандедә,
Ови димисә мандедә,
Шедә чы дыjo бә дыjo,
Бәндәргөәдә пемәндедә.*

225. Кулос.

*Бә чым вардән де чәпи,
Бә таз нодән де чәми,
Ови кутисә шедә,
Кулос бәчәм -бәчәми
б. Вәçәm-bәçәmi-Ehmalinka.*

226. Вокыр.

*Овисә бо кырнидә,
Дыjo дими бырнидә,
Во гынидә бә пәлу,
Вокыри окырнидә.*

227. Ангыште.

*Бә ангыштә пегандән,
Әj ве hосто дәғандән,
Булул, телы ангыште,
Бә hoштә кә вығындән.*

228. Дасинә.

Вәjәрече чы кинә,

Шојво быкә чәј инә,
Бә биләнг өғандедән,

Кинә рече дасинә,

229. Кафте.

Пәредә һәрәбахте,
Әв ныбу жимон кахте,
Бәвдә ве сырон һытән,
Хыдо мечузе кафте.

230. Зијәлә.

Ливәш панә и вәлә,
Товнидә гәви дылә,
Со-бәдә пекаштедән,
Бо һардеро зијәлә.

231. Мој.

Дыјо овондә жидә,
Кыры шодәждә чидә,
Чамедә ру, сәбонон,
Чанд тиспирдә мој бедә.

232. Кәсе.

Појемондә ве ләсе,
Гырд бәнәј мужнә бәшә,
Пентон-жинтоныш астә,
Астәдә гужде кәсе.

233. Мужнә.

Һәшедә әв, бә рушнә,
Пегылгедә һа ружнә,
Ыштәсә да бәжән гон,
Шыкырнидә бо мужнә.

234. Гешны.

Сәдәш гырдилә ливә,
Пузәш чәј һавзә шивә,
Ки бәһо бәдо гежды,
Гешны донәш әдивә.

235. Марзә.

Хәшә буш бә һи парзә,
Бычын быжән бә дарзә,
Етырын бә ду дылә,
Хәши доә гыле марзә.

236. Пунә.

Кәфшәндә һавзә бынә,
Әј зындән дәчәј бујнә,
Овә кәнондә бедә,
Дашти нәнофә пунә.

237. Шивит.

Теләрәғәј әв гендеј,
Рангыш кавусә тынде,
Хәши додә бә чони,
Мәвот ки шивит қынде.

238. Испәнәғ.

Певатедән, потедән,
Гочәкоәдә отедән,
Паш додән отәшисә,

Испәнәғе патедән.

239. Бызәриш.

Мол бәј дәчык кардәни,
Һич һәјвон әј һардәни,
Бо молон һарде һички,
Бызәриши бардәни.

240. Һәвәлив.

Епыштедән бә јарә,
Бо јарә кардә чарә,
Рој кәнондә бешедә,
Һәвәлив һавзә торә.

241. һовә.

Бә Хыдој чымы бовә,
Кардәм иглә бәј ловә,
Еһандәм дыво жыго,
Һич бо мәкә бе һовә.

242. Дәргыл.

Нав донә ож кардә выл,
Донә бынә бә дәгыл,
Бә дәм нодән бәнәј чај,
Век, чәғә моле дәргыл.

243. Думәзынчә.

Пәроныш бәнәј хончә,
Думыш дыроzә зынчә,
Пепәрәј дум ошандә,
Бәј вотдән думәзынчә.

244. Тукәкижә.

Пәрон ди-ди ошандә,
Шивә сәдош емандә,
Әвәсордә бәмәно,
Тукәкижә пеһандә.

245. Гулымпырт.

Иjo-әjо жедә пырт,
Сәш гырдиле, думыш кырт,
Рангыш бә мыхәк жедә,
Чыскә кижәј гулымпырт.

246. Мә.

Һәхых, кәhrәбо чәмә,
Дастдә, чиfәдәј дәмә,
Омунидән бә рисмон,
Гиозә бедә рәјрә мә.

247. Тәну.

Сәjnә тулдә онедән,
Пичәнә кардән нодән,
Пеш сутвонје екыштән,
Тәнуәдә нун ожедән.

248. Виә.

Соғнәш бедә бәнәј биә,
Хычәш думәј чы һиә,
Чанд тиспирәдә бедә,
Һар семондә һавзе виә.

249. Ови кижә.

Дыроздәтыкә миҗә,
Бә ови әв пемиҗә,
Лонә басдә рыхәдә,
Тинг һандә ови кижә.

250. Рәјфон.

Панә ливәш сијо рангә,
Чынидән чангә-чангә,
Бо нардеро сурфәдә,
Рәјфони бу өмандә.

251. һајм.

Сәрост һавзә чимәне,
Һер-невужә хәмәне,
Кычы-кәнош чидәни,
Ым һајм һәмә чәмәне.

252. Шыңды.

Дыглә пардыәдә дутдән,
По-по кардән одутдән,
Онодән до, бони,
Һар чи виндән омутдән.

253. Кијәсә.

Әјо хорәки нардән,
Патдән бә жи евардән,
Ружи чо вәһдә овнә,
Һар кијәсәдә овардән.

254. Чая.

Чајникдә дәм кардән әј,
Де шинә чи нардән әј,
Чокнә дәшедә бә јод,
Рәјрә бә мијон вардән әј,

255. Чаяник.

Лузыш дымбәк, луләш дик,
Бә дәм нодән әј бә зик,
Зындә һәмә јолы-рук,
Чы чај гочәкој чајник.

256. Охур.

Кардән тосә гәви пур,
Еманда ови шур-шур,
Око бәдон кә-бәдә,
Бо ов пешоме охур.

257. Быдомчон.

Сәдо додә әв чон-чон,
Патемоныш гырд һостон,
Мырәккәби рангисәј,
Кавуәрәғә быдомчон.

258. Маш.

Чәвдә патдән ғәјлә, аш,
Омедән әчәј овәш,
Хыдо вардә бо нарде,
Һышк быбу ja һавзә маш.

259. Нохут.

Екә бә аши дылә,
Бывыжын гылә-гылә,

Гыледә аш-овәдә,
Нохут бедә донгылә.

260. Банд.

Сәрост-сәрост бәманде,
Вош де воә әј бәранде,
Ныштә бәнәј гулмехи,
Чы буми порсанг банде.

261. Дә.

Ым банд чә банди вәдә,
Ты ево гәдә-гәдә,
Бы дыглә банди арә,
Ки вотдә жапә, ки дә.

262. Кечә.

Аш-ови һардедән дәј,
Сурфә бедәни бе бәј,
Чамчәсә тикәј һырде,
Кечә диләге чы кәј.

263. Кул.

Нә амбур нә вызыме,
Нә чиләј , нә езыме,
Кутыш кардә даштәдә,
Кул-кымот ве нызыме.

264. Сәдәф.

Тәло јәхә реч әве,
Чок ныдуртош бәләхе,
Мијоныш һыл кәнош гырдил.
Оләти чәш сәдәфе.

265. Сәнчәх.

Тыкәш дарзәнә, тиже,
Сәш дыпанәј һевуже,
Жедән бә јәхә,, кобә,
Нә дарзән , нә бәрдүже.

266. Дарзән.

Пегәтдән гылә-гылә,
Тоғе певон бә дылә,
Дерзи дасти диләге,
Дарзән думәш һылә.

267. Полыпарзын.

Бырз гыледә дәпарзын,
Бә гочәко епарзын,
Дәпарзынјә поло ро,
Виндәје полыпарзын.

267. Тифанг.

Сәдо бекардә данг-данг,

Сә-гуши кардедә канг,

Пәтрони пенә бығанд

Дасдә эбжоре тифанг.

268.Чамчэ.

Эв чы кечэ јолэ боj,
Аши ча доj өчэj коj,
Бахш кардэн дэj нардемон,
Мэвот чамчэ кечэ тоj.

269.Пофтэ.

Ым чынэвэ ки бофтэ,?
Тожэ быкэ hap haфтэ,
Пебышт ғыфчэf бэ лынги,
Эj тат огэтдэ пофтэ.

270. Овэjnэ.

Ерэхош ты бэj кэjнэ,
Бэмандеш дештэ вэjнэ,
Чич вардедэш бэчэj вэ,
Нишо доjдэ овэjнэ

Овэjнэ.

*Мандим дэj вэбэ -вэjнэ,
Руж быбо ,шэв ja кэjнэ,
Виндыме ыштэн аjo,
Нишо доj мын овэjнэ.*

271.Тос.

Бо ов пегэте хосе,
Нэм чэпе өв,hэм росе,
Дастэвэдэj ,вэчине,
Ым ғаб мичэнэ тосе.

271.Лэгэнчэ.

Лэгэнисэ hырде өв,
Нығыле гырдмырде өв,
Нэмэ вотдэн лэгэнчэ,
Нэмэн нызым,кырте өв.

279.Масхор.

Фыјфисә лыскәj һырде,
Нәчиме гырдымырде,
Хыдо вардәше вотдән,
Масхор бо ов ,мост һарде.

280.Тикәмо.

Һежо мандә бәсә по,
Бәсә вардән әчәj ко,
Дәкырнидән бә синә,
Ох ғандән де тикәмо.

281.Парчин.

Дасдә додән венчыво,
Ордә додән дәj бә во,
Һәми ордә витедән,
Парчин кардедә ве ко.

282.Кишмиш.

Жыго бочи пәлешке,?
Ангы беj,ысәт һышке,
Бәhә хоси кишмиши,
Бинокә вышке-вышке.

283. Хымо.

*Астәш ғојм, сәпеш һәмо,
Бәһә чы Хыдо номо,
Бо һардеро ве хосе,
Шинә ләлгыле хымо.*

284. Сокрә.

*Екә гужд, лагә, бохлә,
Лап гылә дысә соклә,
Бәгыле чәј дыләдә,
Ты чич екош бә сокрә.*

285. Дастан.

*Орыжнедән чы кәј кон,
Гырдә бедән бәчәј тон,
Бо қыјзони, хорәки,
Оғандедән дастан.*

286. Ләгән.

*Даст-лынги бәвдә шыртән,
Оләт нодән пешыртдән,
Ов екардән, дәшандән,
Ләгәндә әғыл, һырдән.*

287. Тәнбур.

*Сәдош омедә пур-пури,
Жедән дәј һәм мүғам, шури,
Дылон пардә оловнидә,
Бовнидәј усто тәмбури.*

288. Дорчин.

*Чы дој лу қырчин-қырчин,
Һорәбәпешт бедә шин,
Фирни кути екардән,
Сарди пегәтдә дорчин.*

289. Нәлбәки.

*Бывотош чәјку бәки,
Бәвоте бәты һар ки,
Чы охури, искани,
Жинтон мандә нәлбәки.*

290. Легәштән.

*Дәғыснидән епыштдән,
Де һышкә леги рыштән,
Умунидән бә даско,
Томон бедә легәштән.*

291. Ути.

*Есүдән чыли кути,
Нодикә әј нысути,
Пеш шырте һар оләти,
Жедән һекож бә ути.*

293. Мәшә.

*Пегәт быжән бә кәшә,
Әв бә чанд отәш дәшә,
Сә зили, сә отәши,
Певоло кардә мәшә.*

294. Кәләм.

Ли^вәш *һевуже*, пане,
Гырдилә, *ғырсә* *хане*,
Бәнәј ләпи, сиплошә,
Кәләм чы божчә *хане*

295. Дәп.

Даст де дасти бә гәпе,
Екудән әчәј сәпе,
Омедә тымбытырах,
Ым сәдо бекә дәпе.

296. Гәвол.

Бә гәви әв незе зол,
Муғам баһанд дәј гәм-бол,
Гәви *һәво* огәтдә,
Бә даст пегәтош гәвол.

297. Китоб.

Чызынәј бынә әве,
Чы панди конә әве,
Китоб *har* чи омутдә,
Һәм бино, лонә әве.

298. Фәләм.

Дәј нывыштән сыхани,
Бә рост бекардә *һани*,
Бо нывыштә одәмон,
Совы ғәләми боәни.

299. Хәткәш.

Коғәсисә *ријә* әкәш,
Рандәнине тахтәкәш,
Бо әһанди диләге,
har мәктәбондә хәткәш.

300. Хәкәндаз.

Кәј ко нодән дәј бә таз,
Де гезы әв чидә саз,
Гард-хәшәли берытдә,
Дастдә гире хәканда.

301. Йокә.

Ож кардедән сәғандән,
Сачи кути оғандән,
Гулул кардән бо *нарде*,
Йокә бә гәв дәғандән.

302. Коғәз.

Нывыштән олыведә,
Во гынje пелыведә,
Тарсыш ни банд, сүфеку,
Овәдә олығедә.

303. Ғырмәғ. (Ғыр)

Тыкәш тиже дыжчәнә,
Певон бәј мелы дәнә,
Сәбонондә гәтедән,
Де ғырмәғе мој чанә.

304. Ленә.

*Выжэ-выжэ ангыле,
Дылэнтоныш чэј һыле,
Ки бынэво бо ленэ,
Бешэ выроныш хыле.*

305. һәлимдур.

*Бандэ димон бежэ, пур,
Гырдэ быкә, быжән чур,
Бо сард гынҗә, бо екрә,
Бә дәм бынә һәлимдур.*

306. Мутәғаб.

Чы тәмәку сәсүтә,
Емедә бутә-бутә,
Екардедән де носто,
Бә мутәғаби мутә.

307. Пәсөвон.

Чы Гыјәку бә Мығон,
Гәтәше бә вәсә рон,
Бандыкујку бә haјмон,
Пәс човнидә пәсөвон.

308. Занг.

Дилинг-дилинг бә ванге,
Бәј гуш быдош сә данге,
Чанд чур сәдо бекардә,
Ым сәдо быкә занге.

309. Рандә.

Чы тахтә дими канда,
Өчәј хачи перандә,
Һар чи ангыл-дунгули,
Бә дәрһәл вардә рандә.

310. Тәмәку.

Өчәј ливон чынедән,
Еңаштән ечынедән,
Тәмәку һышк бәпештә,
Бәј де һоди гынедән.

311. Пизә.

Кутисәш мандә ризә,
Һышк ныкош ты чәј пузә,
Бобиш пәјдо бедәни,
Томон бофтејро пизә.

312. Кижә.

Екудә ыштә мижә,
Рәвошин, һырдә бижә,
Пебәрәсеј каг бәбеј,
Ым гәдә совә кижә.

313. Фәти.

Руәни быжән бә һәми,
Быжән бы кәм-бә кәми,
Дәвошт әј бә сә товә,
Бој бәһә фәти һәни.

314. Сыбун.

Дәсүш бә дасти-дими,
Ка бәкај зындән ыми,
Ов бардә һәмә чыркон,
Де сыбуни һым-һыми.

315. Фәјчи.

Дәј бырвонидән ве чи,
Терә, қоғәзи, хачи,
Пегардедә бә шымши,
Дерзи дастәдә ғәјчи.

316. Чуч.

Пидә быбо руж, ja шәв,
Чуч жидаси мандә зәв,
Винде бәмәдә әғыл,
Рәјрә дәғанд бәчәј гәв.

317. Чәтыр.

Воә быво ja вош быво,

*Тағырс ја шығыш быбо,
Мулускә бәбеш бызын,
Чәтүр дастәдә ныбо.*

318.Әрә.

*Гәвыш тижә дандонә,
Чәрпозин донә-донә,
Әрә есу чуј кути,
Чу быкәј хонә-хонә.*

319.Чәкуш.

*Думәш чу ,гәвыш остан,
Чок һытедә бә дастон,
Усто дастәдә чәкуш,
Кардә чәј har кој hостон.*

320.Ғәлбәтин.

*Бә којроси әј пегәт,
Бә har вырә дәј педәт,
Де ғәлбәтини гәви,
Һарчи дәномон певат.*

321.Дәлок.

*Бә пезышки әв шедә,
Де ғәјчи отошедә,
Дәлокхонә хыванде,
Сә-дими әв тоshedә.*

322.Немек.

*Хорәки бә тәм вардән,
Чәјо киәсә евардән,
Чы тәм-туми сә әве,
Немеки бәјо harдән.*

323.Мәкә.

*Гызги жинтоно тәкә,
Зардә дандонә шәкә,
Ерызнидән бә довнә,
Быштедән harдән мәкә.*

324.Һәшигардыш.

*Кардәше жәго вәрдыш,
Бә ком тони быгардош,
Димыш һәши димисә,
Бәгардеј һәшигардыш.*

325.Мәло.

*Нав гәп ныжә фамедә,
Бә кешвәрон чамедә,
Мәло сәдә әммомә,
Чәј рече, бәј дамедә.*

326.Вәнчин.

*Әнгон јәндөнсә кудән,
Дандонон бәј екудән,
Орәждәни гәвәдә,
Вәнчини чандә чудән.*

327.Сыләпутә.

*Мандә бә һәши сутә,
Молә сыле бә путә,
Зымостондә сутнедән,*

Тәнүәдә сыләпутә.

327. Рәз.

Бә до педатә чанд гәз,
Тәмшо быкә бәј и ләз,
Сој до-чујон егәтдә,
Һавз кардедә ангә рәз.

328. Һиндушкә.

Егынидә бә һушкә,
Гардедә со, кәј пешкә,
Екардәше во бәштә,
Тарс омедә һиндушкә.

328. Әно.

Гырдиле тыкыш һылә,
Зардә божәjnә дылә,
Әно дылә хырч пуре,
Де сә дандонә гылә.

329. Шартук.

Суф дәj кардәни сулук,
Бежәнә вырәш чәj тук,
Бә хәмәнсо вардедән,
Бә бырз пегардә шартук.

330. Вел.

Нә устел, нә зәнгеле,
Донәш шин пузәш теле,
Бычын бынышт чәj кути,
Әв бандәдимон веле.

331. Немекдон.

Пур кардедән еодән,
Бо һардеро әj додән,
Дастәхони кутисә,
Навдә немекдон нодән.

332. Радио.

Ыштән -боштә eһандә,
Де шәви-ружи һандә,
Осә бығанд бәвиндеш,
Радио har кәдә мандә.

333. Машин.

Га шедә, га дәмандә,
Сәдош выз-выз еманда,
Машин һар соәдә һесте,
һар кәjбәсә пемандә.

333. Замбонә.

Пепандомо дамбонә,
Фу быкә бә амбонә,
Бәвиндеш ым амбонә,
Пегарде беj замбонә.

334. Қүә донә.

Бә ко дәнә ты чонә,
Бо лузи дәже вонә,

Чы ләвә-руә дәмоне,
Бытыкынош күә донә

334. Берыбук
Сәдош сәј данг кардедә,
Бә һәмәј занг кардедә,
Одәмон гырд кардеро,
Берыбук ванг кардедә

335. Чодо.
Гырдә бедән бә којә,
Де шој-вој, де һој-һојә,
Рәјрә додән дастбәдаст,
Чодо жедән бо вәјә.

336. Дүә.
Гәвыш јол, тангә лулә,
Лузыш дымбәк гулулә,
Екә бә дүә дылә ов,
Пеш быкә бәнәј шулә.

337. Фирни.
Шыт гыледә де вуршә,
Екә бәј рүәнә пуршә,
Фирни бәнош бо нәфо,
Һаfe бырнидә, қыштә.

338. Ғәфәдон.
Пуры карде бедә гон,
Ови екә бығылвон,
Бо гылови ве мәнәв,
Ови доне ғәфәдон.

339. Ләгәнчә.
*Ләгәнисә әв һыдре,
Нәчиме гырдымырде,
Бе ләгәнчә ашпеши,
Киәсәдә дастышы қырте.*

340. Әрәбә.
Ды шыңды, чоглә чәхе,
Тәкјә нынош бәләхе,
Кәл, аспи ныкош бә гиф,
Әрәбәку бәрәхе.

341. Ангивин.
Кадымузи вардәше,

Бә кандыш екардәше,
Хәши бәвиндеј һежо,
Ангивин ки һардәше.

342. Кубыз.

Чырыж-бәрыж певаштә,
Га мандедә, га ваштә,
Кубыз һәҗин бымәсо,
Шохон бә тингә һаштә.

343. Чәке.

Һышки бәке, әв бәке,
Беов дылыш бәтәке,
Дум жедә, пәр ошандә,
Дыјо, сәбондә чәке.

344. Чәпәх.

Һәмә кулмонсә пане,
Вејә төфыш бә тане,
Овәдә әвиндыниш,
Чәпәх беов бә һане.

345. Выжор.

Сәдоку гуш еshedә,
Чанд қычдә һај бешедә,
Бо чичәкил сеј одәм,
һежо бә выжор шедә.

347. Чибоғ.

Сыпнә быжән ебә боғ,
Быкәј ышты синә доғ,
Пур быкә де тәмбәку,
Бынышт пекәш ты чибоғ.

348. Пожә.

Ым бә зәмин ки ежә,
Фојм-фојми, выжә-выжә,
Пегәт де тәвә етош,
Бо парчин карде пожә.

349. Бәлет.

Чы һар гылә со гәве,
Со-бә чәше, реч әве,
Рәјрә бә чәш гынидә,
Бәлет парчини бәве.

350. Букә.

Рече чы дими күкә,
Бу бызыне,бу быкә,
Выниән вотедәнбу бәј,
Навнә номыш чәј букәj.

351. Жиә.

Тер,товорләдәрыштедән,
Мол-мәлә епыштедән,
Бо чанд тиспирә којро,
Жиә бофтдән омыштедән.

352. Хыр.

Дыләш дығыр-дығыре,
Кутыш шәшкынче ,пере,
Дәбастән бә мили сә,
Мили ғојм әкә хыре.

353. Гобәләк.

Чимәнөнәдәш бежә,
Пеш воши әјтишиш жә,
Сәдәш чәтырә коло,
Позе гобәләк бешә.

354. Күәлур.

Әвәсордә бебәшеj,
Де фыс-фыси әв бәшеj,
Шиведә бә һәши вә,
Бәтаспе дәбәвәшеj.

355. Коfnә.

Аләфи жедән бә һу,
Бәнәj гырдә,гәдә ку,
Бә коfнә пегардедә,
Кәфшәнәдә,чимән,лу.

356. Шонәми.

Хырт-хәшәли дәрандә,
Зәмини дими рандә,
Бе мичәjnә шонәми,
Бә оснә шонә мандә.

357. Кылыңг.(дысәр)

Быгәт де дастон зынги,
Чәш быкә ыштә лынги,

Бә пурәнәво еку,
һоди-һоди қылынги.

358. Ғыјмәкәш.

Ашпеш дастәш бә һәше,
Гүжд бә ғыјмә бәкәше,
Гүжданчә қындә кути,
һај бекә ғыјмәкәше.

359. Сымбә.

Сәдо бекардә лымбә,
Еку де зу,де тымбә,
Мысбендә вырә,һали,
Выло кардән де сымбә.

360. Пәләнг.

Думи тыкыш пегардә,
Вишон ,шыкасон гардә,
Дештә дә пәлә әнги,
Пәләнг һарчи ебардә.

361. Бәбыр.

Хол-холине сәш гырде,
Пәләнг ни чәјсә һырде,
Бәвиндеш бурә жәждә,
Бәбыри дандон вырде.

362. Шир.

Чәј вәдә ки бәманде?,
Бурәш бә дашт еманде,
Јалыш гијсәш елашкә,
Шир че вишә хыванде.

363. Дастанонә.

Бо сарди бо кој вонә,
Дасти дәнә бә лонә,
Дасти ангыштон нысјон,
Певон бәј дастанонә.

364. Күжго.

*Рәмедә бәнәј һүжго,
Ja шәв быбо,ja руж го,
Кү-кәфиәни чамедә,
Күжә һәјвоне күжго.*

365. Шулә.

*Чәмә бандондә шурә,
Жәше нырә де гурә,
Енарзиг бә Толыши,
Чанд гылә жыгы шулә.*

366. Шәвпәр.

*Гырдо рушиңә жеңдә пәр,
Шәвондә ым луләпәр,
Мынчыр бедә рушиңәдә,
Сүтедә пәрон шәвпәр.*

368. Вәжәлә.

Вej һардәдәj товнидә,
Пүрғо кардә бовнидә,
Чы бандон күжә пијозе,
Вәжәлә дыл ховнидә.

369. Йонго.

Сәj нодән бәсәj сәнго,
Лефчә қаштәn жи лынго,
Лефи едодән бәштә,
Дыроз бедән бә јонго.

370. Виллә.

Гити чәхе гулулә,
Чәвон арадә лулә,
Певыштедән тоғе бәj,
Дерзи рост дасте виллә.

371. Кулунчонә.

Бә андоми қытедә,
Пешти,кәми гәтедә,
Күлончонә еватош,
Сард одәми ватедә.

372. Гәроп.

Мывисән лыскәj һырде,
Сәш гырдил,гырде-мырде,
Пәремондә ве чыске,
Гәроп овдә бә һарде.

373. Торәгә.

*Чил-чилинә қәши- пәре,
Дастә-дастә бәпәре,
Кәфшәндә рәбәдәли,
Торәгә пебәпәре.*

374. Кыжык.

Сәдо бекардә жық-жық,
Чандә дыроze чәj тық,
Пәрәјсә воj-воj һардә,
Ве чыск пәредә кыжык.

375. Сүкәдум.

Дырыст бә мыви мандә,
Думыш дыроzде чандә,
Че били тиспирәdәj,
Сүкәдум мәш-мәш һандә.

376. Думҗән.(Домҗән)

Ыштәни бә ов мәжән,
Чәj думә быгәt быжән,
Доме мичәш дыроzде,
Домҗәне вотдәn :Думҗән.

377. Быштә.

Нәнә саcдә обыштә,
Әғлон бахш гәтдәn боштә,
Гандым,мәкә, күә донә,
Нохутдә кардәn быштә.

378. Рушнәвәшә.

Бә шәш-бә руж вәshedә,
Һеко һовоз кәshedә,
Чы dyjo вокыр,кулос,
Бә рушнәвәшә шедә.

378. Ағәнәf.

Зымрыхе,мырғә ове,
Панзи бә гырдә ове,
Ебардедә одәми,
Ағәнәf лырдә ове.

379. Әрәләмә.

Чу кардедәn чо сывә,
Бә дыроzi,бә нывә,
Кәshedәn,хәпо,шәлбон,
Әрәләмә дәлыvә.

380. Пышт.

Гандым,мәкә обыштәn,
Дастһорәdә әj кыштәn,

Де рој,де жыго чәми,
Толышон пышт омыштдән.

381. Ләкәтор.

Пегәт афсинә ордә,
Ча быдә гылә овдә,
Екә шини,сесәкә,
Бо нәфо быкә овнә.

382. Куку.

Визи де пијози быку,
Быпат гырд бәнәј локу,
Һырд быкә бүмәсефи,
Мөғнә дарышт бә куку.

383.Фырмоч.

Чуә мичә дештә думи,
Бырчынидә одәми,
Дәшедән бә тарсы-ларз,
Мәсәдәј әчәј номи.

384. Хәшхош.

Зизәш хышмине хоше,
Донәш нуни рәвоше,
Бә чанд гылә нохәши,
Хәши быдә хәшхоше....

385. Хәмәнчо.

Пуләку кардедән чо,
Чәви,гандыми чо-чо,
Бырзи,лагә де бохлә,
Вардедән бә хәмәнчо.

386. Пәни.

Шыти екә де мәни,
Бә дизә бә ғәзәни,
Быгылвон екә мојә,
Пегардо быбу пәни.

387. Чыр.

Бә гам бекош л ыр бедә,
Ве бәһоә бе фыр бедә,
Ду киәсә тат кардедән,
Огардедә чыр бедә.

389. Дәвә.(hуштар)

Ро бәгәте бәштә вә,
Тәјли бәһаште ләвә,
Тәши,вәши ро бәкај,
Кәрвони риәдә дәвә.

390. Түәгылә.

Сијо,сипи,зардә гылә,
Елашкә гылә-гылә,
Бычын екә бә сокрә,
Овәш бој бә туәгылә.

391. Бәлеләгылә.

Теғнә кылош ноә бә сә,
Тықыш әчәј бизә сә,
Пози нези бәвиндеш,
Бәлеләгылә рәсә

392. Фәч.

Се тоныш соф овәдә,
Букәј ови ләвәдә,
Бы жыго бүмәвәслә,
Фәч вотедән гәвәдә.

393. Сәрку.

Дыјо мионәдә гырдә,
Ови гәтә егырдә,
Чанд сәрзәминдә,бумдә,
Сәрку һесте дыжд, һырдә.

394. Нечиәвон.

Дашти,кәфшәни,овон,
Чы сәвондә бә сәвон,
Һосто-һосто бо живо,
Паиз кардә нечиәвон.

395. Чоә.

Кој нодә бә сәрыштә,
Че пашмәдә тоғ рыштә,
Бо килим, бо холичә,
Чоә гулули перыштә.

396. Шоми.

Чанд чур вотдән чәј номи,
Кудән,патдән де воми,

Гужди дыпанә кардән ,
Сы бәпешт бедә шоми.

397. Ваз (вишә хуг).

Гушоныш мүшә тингә,
Гәвәдәш бешә пингә,
Дештә букә чимәнөн,
Ваз кардә рингә-рингә.

398. Хырчин.

Де пирпазишон һаштә,
Бы тон-бәтон елашкә,
Бә ро дәгынјә одәм,
Бә душ хырчин еһаштдә.

399. Күжкаг.

Каге жидә күчәдә,
Кәфшәнәдә күжәдә,
Вишондә лонә басдә,
Һард кардедә ружәдә.

400. Шыңг.

Мәмизә чангә лынгे,
Мывә тыке, бе зынгे,
Мүше пустыш молјәтин,
Әв руј, сәбонон шыңгे.

401. Нимчә.

Киәсә тијончә евардән,
Дастәхонәсә вардән,
Һар хорәки һардеро,
Бә нимчә әј екардән.

402. Тавзы.

Бә и сә бынә санги,
Бә сә бынә порсанги,
Чи кәшеро бә тавы,
Пегәт екә де чанги.

403. Радио.

Бә шәв- бә руж еһандә,
Гәп жедә, маһне һандә,
Гылә чокынчә ғотиеj,
Кончо ноj ,әjo мандә.

404. Мәләғә.

Дәј хорәки ка быгәт,
Жи дасти бо ча огәт ,
Бо бахш карде хорәки,
Мәләғә бә даст пегәт.

405. Мычмә.

Чич пиdә бәj егордон,
Бә даст пегәт пегордон,
Гырд быкә мизон кути,
Мычмәдә әj быгордон.

406. Кәпкир.

Быгәт хорәки кири,
Быжән бә ғаби зири,
Поло бә нимчә ноjро,
Пегәт бә даст кәпкири.

407. Симәвар.

Дуэвонә бешә кәше,
Гырдош овә дудкәше,
Тоши ,тилишкә екош,
Гыл бәже вәше-вәше

408. Товә.

Жи бәj отәши пенә,
Бе руэн әj коjсә мәнә,
Бо сы карде, обыште,
Киесәдә товә бынә.

409. Нығә.

Бекардедән де зығә,
Телы тоно чынығә,
Ов кардедән отәшдә,
Бә сыккә гардә нығә.

410. Телы.

Молjетинә остане,
Әв беj саҳтәn hостоне,
Телы быбо чифәдә,
Сардән гамә товстоне.

411. Арзын.

Зарде әв hырдәгыләj,
Гырдиле гылә-гыләj,

Нав пате дәнүхыснош,
Арзын ве теләдиләј.

412. Моч.

Гырд бәнәј зырно мандә,
Чич екардәш ебардә,
Ве коәдә бо одәми,
Моч дастигирәти вардә.

413. Тасби.

Мә бә рисмон умнидән,
Гылә-гылә ловнидән,
Бо фики огәтеро ,
Тасби чифдә новнидән.

414. Пут.

Кәш ож кардә со һардә,
Чо кижон гәтә бардә,
Валај доjdә пәредә,
Пут остмонәдә гардә.

415. Фәчи.

Шатә тык,тижә чанге,
Пәре-пәре бә ванге,
Нечjэвонәти кардә,
Фәчи һекко бә чанге.

416. Сипло.

Хәшәлчоонә гардә,
Әjnун һардә,ебардә,
Де fәr-fури пәредә,
Сипло сәдо сә бардә.

417. Быск.

Оsnәбәдә әj жедән,
Бә гуждә реf ejедән,
Ашпешон кәбоб жејро,
Быски бәштә даст седән.

418. Хәк.

Дыкәснә оқырнидән,
Бо жедән шыкырнидән,
Гонә чијон бардеро,
Бә хәк нодән кырнидән.

Тыкнэ гавэли.

Дыроздэчэмэ

Тиончэ.

Лет

Пут

Быск

Алибухара

Фёјси

Тыкнэ гавали

Сијоф

Һурэторэ

кижэпэни

Поплинкэ.

Парды

Хомэту

Ду

Нимжэн.

һэмжоз

Дэлo

зэфэрон

Тэшт

Пиолэ

Масхор

Фејф

Чајриз

Зулункафте.

Нуәмә

Фехо